

ANAYASA, SURIYE,
ULUSAL SORUN
HANGİ ÇÖZÜM?

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **22**
HAZİRAN 2013
1 TL

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

internet: <http://kurtulussosyalistdergi.awardspace.com/>
e-posta: kurtulus.s.d@gmail.com

dışında, onunla çakışmadan, küçük-burjuvazi temelinde sürdürülmesinden sonra sınıfın örgütlenmesinin savunulması gibi, bugün Kürt sorunu çözülmeden sınıf mücadelesi verilemeyeceğinin söylenmesi de demokratik mücadeleleri işçi sınıfının sosyalizm mücadelesine bağlamayan, tabi kılmayan anlayışlardan kaynaklanmaktadır. Sosyalizmi, işçi sınıfı iktidarı merkezli değil, güncel olarak ulusal sorun merkezli kavrayan bu türden anlayışlar, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesinin çıkarlarına hizmet edemeyeceği gibi, aslında ulusal sorunun tutarlı, kalıcı çözümüne de katkıda bulunamazlar.

Kürt sorununun tutarlı demokratik çözümü, ancak işçi sınıfının komünist programında karşılığını bulabilir. Kapitalizm içinde gerçekleşecek her çözüm, eşitsiz ekonomik ilişkiler nedeniyle, sonuçta ulusal sorunu, bağımlılık ilişkilerini yeniden üretecek, her ulus devlet, diğerleriyle ilişkisinde yeni eşitsizlikler, ezme ve ezilme ilişkileri kuracaktır. Bu nedenle ulusal sorunun tutarlı demokratik çözümü, kapitalizm çerçevesi aşılmadan sağlanamaz. Ulusal sorunun çözümü, diğer uluslar karşısında eşitsiz ilişkiler kurmayı, onları egemenliği altına almayı dışlayan, işgalci ve tahakkümcü değil, ortaklaşmacı ve kolektivist olan sosyalizmde gerçekleşebilir. Bunun gerçekleştirilebilmesi ise imkânlarını, işçi sınıfının, başta devletten olmak üzere her türlü burjuva ideolojisinden ayrı, bağımsız bir çizgide örgütlenmesinde bulacaktır. Her tür sorunda vurgulananlara benzer olarak, Kürtlerin yaşadığı ulusal ezilmişlik ve sömürge sorununun tutarlı bir biçimde çözümünün olanakları sosyalizm mücadelesinden geçtiği gibi, ulusal sorunun çözümü temeli üzerinde Kürt ve Türk işçi sınıflarının birliği, sosyalizm mücadelesinin başarısının koşuludur.

Kürt sorununa yönelik yeni bir süreç gündemde. Seçimlere çatışmasız bir ortamda girmeyi başardıktan sonra, Oslo'daki randevusuna gitmeyen ve çözüm için PKK temsilcilerince önerilen maddeleri değerlendirmeye bile almayan Erdoğan, Habur'da, gerillaların kitlesel bir coşkuyla karşılanmasına tepki olarak yükselen Türk milliyetçiliğini bahane ederek 'Kürt Açılımı'na son vermişti. Bu süreç içinde PKK'nin, devletin, İran ve Suriye ile bir koalisyon oluşturarak, askeri bir imha hareketine yöneleceği şeklinde bir öngörüsü olduğu anlaşılıyor. Fakat Suriye ile Erdoğan'ın yaşadığı kısa süreli bahar yerini düşmanlığa bırakınca, sonrasında yaşanan olaylar, böyle bir hareketi olanaksız kıldığı gibi, son otuz yıldır gerilla savaşı biçiminde yaşanan Kürt sorunu ile ilgili olarak, Kürt Açılımı'ndan sonra, ikinci bir 'Çözüm Süreci' gündeme geldi.

Bu seferki 'Çözüm Süreci'nin başlatılmasının hemen ardından Fransa'da katliama kurban giden PKK'li kadınların kitlesel cenaze törenleri gerçekleşti. Birinci-

si, sembolik olarak Kürtlerin kitlesel ve coşkulu mitingi ile bitmişken, ikincisi bu sefer Kürtler için hüznü ve ağıtlı bir mitingle başlamış oldu. Olaylar aydınlanmadığı sürece bu başlangıcın tesadüfî mi yoksa bilinçli bir açılış mı olduğu hakkında kimse kesin bir yargıda bulunamayacak. Görüşmeleri Oslo'da yapılan birincisinin içinde TC Devletini temsil eden yetkililerle, sorunun diğer tarafını temsil eden doğrudan bulunan PKK'nin dışında, bir de arabulucu taraf vardı. Birincisinin, Oslo görüşmelerinin tutanakları basına sızdırıldı ve bunun üzerinden milliyetçi bir infial yaratılmak istendi. Bu seferinde doğrudan görüşmelere vakıf bir arabulucunun adı geçmiyorsa da, PKK ve Kandil'e temsilciliğini onaylatana, sözünü dinletene kadar arabulucu olarak süreci başlatan ve devletin kabul gördüğüne inandığı¹ ölçüde, başlangıçtaki arabuluculuk niteliği temsilciliğe doğru değişen Öcalan ile MİT, bu sürecin taraflarını oluşturuyor. Birincisinde olduğu gibi ikincisinde de basına sızdırılan İmralı tutanakları üzerinden yaratılmak istenen milliyetçi infialin başarılammaması, prim yapmaması, aksine kamuoyu anketlerinin toplumun görüşmeleri olumladığını göstermesi, 'barış' talebinin, bütün fikirleri ve tutumları içinden geçirerek yeniden şekillendiren bir prizma gibi belirlemeye başladığını gösteriyordu. İkinci denemenin en azından başlangıcındaki koşullar, birincisinin bitirilmesine fon oluşturan yükselen milliyetçiliği yenmiş gibiydi!

Bir önemli fark ise, birincisinde Türkiye sınırlarını teyit ederek ileri sürülen, anayasal düzenlemelerden Öcalan'ın serbest bırakılmasına ve görüşme, tartışma ve düzenlemelerin bir takvime bağlanmasına kadar uzanan taleplerin, devlet tarafının ifadesi ile "değil üç ya da beş ayda, bir yılda bile yerine getirilmesi söz konusu değildi." Bu seferki 'Çözüm Süreci'nde ise ne talepler ileri sürüldüğü, varsa bu taleplerin tartışılıp tartışılmadığı belli değil.

PKK'nin şimdiye kadar gerçekleştirmiş olduğu tek taraflı ateşkeslerinden farklı olarak çözüm süreçlerinde, devlet doğrudan taraf oluyor ve PKK'yi muhatap alıyor. PKK'nin doğrudan muhatap alındığı ve 'Kürt Açılımı' olarak adlandırılan,

¹ Kürt Ulusal Hareketi'nin tek temsilcisi ve iradesini devrettiği kişi olmasına karşın, devlet açısından bu beyanın teyit edilmesi, ne kadar yürürlükte, geçerli olduğunun sağlaması, açlık grevlerinde yapıldı. PKK'li tutukluların açlık grevlerini, Öcalan'ın bir sözü ile sonlandırması, 'Çözüm Süreci' için yetkilerinin, gücünün güncellenmesi, test edilmesi anlamına geliyordu. Açlık grevlerinden sonra, devlet ile PKK arasında üçüncü bir kişi gibi, yol haritası öneren Öcalan, PKK tarafından dinlendiği, önce ateşkes önerisi ve sonra da yurtdışına çıkma teklifi kabul gördüğü ölçüde, temsilcilik niteliği onaylanmış oldu.

nun bütünlüğünü kavramayan bakış açıları olarak, işçi sınıfının ve sosyalizmin çıkarlarına ters düşmekte ve bir bütün olarak kavramadığı demokrasi mücadelesini de, işçi sınıfının iktidar mücadelesi ekseninde ele almamaktadırlar. Bu biçimde, ulusal mücadelenin haklı taleplerinin tutarlı demokratik çözümünün olanaklarını işçi sınıfı iktidarına ve sosyalizme bağlamayan anlayışlar, işçi sınıfının demokratik eğitimini sakatlamaktadırlar. Oysa işçi sınıfı, Kürt ve Türk uluslarının eşitliğini benimsemedikçe, bunun gereklerini ve olanaklarını savunmadıkça, birliğini sağlayamaz, mücadelesini burjuva kampların ipoteğinden kurtaramaz. 'Çözüm Süreci'nin getirdiği 'barış' ise, şu anda çatışmasızlık ortamı anlamına geliyor ve çatışmanın durması, devletin Ortadoğu açılımı, bölgeye müdahalenin öncesinde mevzi düzenlemesi dışında bir anlama gelmiyor, başka bir kaynaktan güç almıyor.

Bu açıdan Kürt ulusal sorununa bakıldığında, daha sürecin başında, Anayasa'da vatandaşlık tanımının *Türk* kimliğine vurgu yapmasında ortaklaşan bütün partilerin bu sorunu çözmekten uzak olduklarını bir kez daha ortaya koydukları görülür. Çatışmasızlık ortamında ulusal sorunun değil sınıf mücadelesinin gündemi belirleyeceğini ileri sürenler, Türk şovenizmine karşı mücadeleyi önemsizleştirmeyi tercih eden milliyetçiliğe prim vermektedirler.

Sosyalizm adına ileri sürdükleri, savundukları siyasi programlarını ve mücadelelerini, ulusal hareketin talepleri ekseninde oluşturan, sınıf çalışması da içinde her türden faaliyetlerini ulusal sorunu temel alarak yürüten ve esas olarak PKK'nin belirlediği siyasi gündeme tabi olan siyasi çizgiler ise, 'Çözüm Süreci'ne eleştirel yaklaşma imkânına sahip değildir. Her eleştiri denemesi, kendi varlık temellerinin havada kalmasına neden olacaktır. Bu tip siyasi çizgiler, eğer Kürt işbirlikçi burjuvazisinin siyasi programı ve taleplerini temsile dönüşen PKK'nin yol haritasının peşi sıra gidecekler, ona hiçbir eleştiri yöneltmeyeceklerse, kendi anladıkları anlamda 'enternasyonalist' görevlerini yerine getirmiş sayılmazlar. Ya da tersine, bildikleri şekilde 'enternasyonalist dayanışma'larına devam ederlerse, kendilerini, emperyalist gündemin belirlediği bir Ortadoğu karmaşasının, savaşının bir tarafında, cephede savaşır halde bulabilirler!

Bu siyasi çizgilerin temel sorunu, ulusal sorunu her şeyin önüne geçirmek, Türkiye'de temel politik gündem olarak beliren Kürt meselesi çözülmeden hiçbir siyasi faaliyetin yapılamayacağı yargısından kalkarak, bütün faaliyetin merkezine Kürt meselesini koymaktır. Faşizm tehdidinin tırmandığı koşullarda, anti-faşist mücadelenin sınıf mücadelesinin önüne konulması, işçi sınıfı içindeki çalışmanın

Bu durumda sınıf ekseninden uzaklaşan, işbirlikçi tercihlere yönelen ulusal hareketin sorunu çözme potansiyeli tamamen ortadan kalkacaktır.

Kürt ulusal sorununun çözümü, öncelikle tutarlı demokratik bir çerçeveyi gerekli kılmaktadır. Türk ulusu ile Kürt ulusunun eşitliği kabul edilmeli, var olan ulusların her birinin hakları ayrı ayrı ve eşit biçimde belirtilmelidir. Federasyon, ayrı devlet ya da üniter yapılarda ulusal eşitliğin sağlanması, Kürt ve Türk işçilerinin birlik olanaklarını artıracaktır. Komünizm açısından soruna işçi sınıfının birliği ekseninden bakmak mutlaklıdır. Göreceli olan ise, içinde bulunulan koşullara göre değişmesi öngörülebilecek olan, sorunun çözüm biçimidir.

Kürt sorununun çözümü sömürgeciliğin tasfiye edilmesi, mevcut rejimin değişmesi ve Kürt ulusunun egemenlik haklarının kabulü dışında mümkün değildir. Kürt ulusal liderliği, ulus devlet formundan kesin olarak vazgeçtiğini belirttiği gibi, ulus olmaktan vazgeçmek anlamına gelen ‘felsefi’ söylemlerde de bulunmaktadır. Ulus formuna denk gelen taleplerden vazgeçmiş olmasının karşılığı olarak, ‘demokratik ulusçuluk’ diye tarif ettiği olgu, çeşitli toplulukların bir arada demokratik duruşu şeklinde anlaşılmalıdır. Kadınlar, engelliler, ezilenler, ekolojik ve komünal temelde bir araya gelmeli, kapitalizmin icadı her şeyin üstünden atlayarak, yaşanan tarihi acıları bir daha yaşamamalıdır. Bu teklif aslında tarihin üstünden atlamak, tarihi yok saymak anlamına gelmektedir.

Ulus gerçeğinin bir kurgu ya da seçim olmadığını, nesnel ve tarihsel dayanakları bulunduğunu unutursak, bu kabul edilebilir bir çözümleme gibi gözükmektedir. Çözüm sürecinin bugünkü savlarını kabul edip ulus gerçeğini, sömürgeciliği ‘yokmuş gibi yapma’ önerisiyle ‘çözme’ teklifini kabul edenler, bu barış sürecini desteklemektedir. Bu sayede Ortadoğu’ya barış geleceği umulmaktadır. Çatışma ortamının şovenizmi geliştirdiği, bunun ise işçi sınıfının birliğinin önünde engel olduğu gerçeğinden kalkarak, sorunu çözmek için tarafların bugün yürüttükleri ‘Çözüm Süreci’yle çatışmaların kesilmiş olmasını, işçi sınıfının mücadele birliğini sağlamak için gerekli koşulların oluşması olarak değerlendirenler, barış kelimesinin altında yatan savaşın boyutlarını görmemekte, ‘Çözüm Sürecini’ demokratik bir gelişme demokratik bir başarı olarak değerlendirmektedirler. Bu bir türden sol milliyetçiliktir. Çünkü bunlar, çatışmasızlık ortamında sınıf mücadelesinin öne çıkacağını, ulusal sorunun gündemden düşeceğini savlıyorlar.

Bu tür görüşler, hem Türk hem de Kürt işçi sınıfının demokratik eğitimini, kültürünü ipotek altına alıp ulusal eşitsizlik ve önyargıları çözmeyi değil yumuşatmayı, sürdürülebilir kılmayı amaçlamış oluyorlar. Bunlar, ertelemeci ve soru-

Oslo Süreci, daha önce belirttiğimiz gibi, bölgesel koşulların ürünü olarak gündeme gelmişti:

“... Bu aşamada Irak’ta bir Arap-Kürt çatışması tehlikesinin gelişmesini engellemek ve olabildiğince istikrarlı bir ortam yerleştirmek isteyen emperyalizm ise, çelişkileri törpülemek, kontrol altında tutabilmek için çabalarını bütün yönlerden yoğunlaştırmaktadır. Benzer ve hatta daha uzun bir süreçle, Irak Kürdistan Bölge Yönetimi ile Türkiye arasındaki çelişkiler de, sınırlı sınırlı ötesi operasyondan ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine kadar varan çeşitli uygulamalarla yumuşatılmaya çalışılmakta, uzlaştırılmaya yönelmektedir. Bu sürecin ilerleyebilmesi ise, aynı zamanda Türkiye’nin kendi devlet sınırları içerisindeki Kürtlerle çelişkilerinin daha da üst boyutlar almak yerine yumuşatılmasına bağlıdır.” (*Kürt Açılımı*, Ağustos 2009, s. 4-5)

Birinci Kürt Açılımı yükselen milliyetçilikle birlikte askıya alındıktan sonra devlet terörü devreye girmiş, çatışmalar artmıştı. Anayasa Mahkemesi, Demokratik Toplum Partisi davasını gündemine almış, oybirliği ile partiyi kapatmış ve Ahmet Türk ile Aysel Tuğluk’un milletvekilliklerini düşürmüştü. Daha sonra ise 16 belediye başkanının kelepçelenerek götürüldüğü fotoğraflar basına servis edilmiş, Kürtlerin yeni kurduğu parti olan BDP de operasyonlara hedef olmaya başlamıştı. Habur’dan sonra milliyetçi rüzgârlar eserken KCK operasyonları da aynı süreçte başlatıldı. Yollarını kesen gerillalarla kucaklaştıkları için, BDP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması tezkereleri, AKP tarafından meclis genel kuruluna indirilmek üzereydi.

Oslo’daki görüşme kesildikten sonra, devlet yeniden güvenlikçi denkleme geri önerirken, PKK de TC’nin sınırları içinde alan hâkimiyeti kurmaya girişti. Yaşam hakkının kutsallığı adına tecavüz sonucu oluşan gebeliklerin *sonlandırılmamasını*, kürtajın yasaklanmasını savunmaya başlayan Başbakan R. Tayyip Erdoğan, aynı zamanda diline yağlı urganı dolamış, Öcalan’ı asmaktan, idam cezasının geri getirilmesinden söz ediyordu. Buna karşın PKK ise, asıl düşman olarak ‘AKP devletini’ hedefe oturtmuş, geri çekilmemek üzere bazı mevzilere yerleşmeye yönelik bir çaba içine girmişti. PKK gerillalarının yerleştiği ve geri çekilmeme kararlılığını gösterdiği yerlerdeki çatışmalar hız kazanıyor, görüntüleri basına yansıyor. BDP eş-başkanı Selahattin Demirtaş’ın bir açıklamasındaki “kilometre kare” kelimesinin, basın tarafından bilinçli olarak “kilometre” yapılması örneğinde olduğu gibi, gerçeğin nerede başladığı yalanın nerede bittiği birbirine karışmıştı. Bu hesaba göre PKK’nin, devletin sınırlarının neredeyse üçte birini denetlediğine inanmak gerekiyordu!

Sonra, Kürt ulusal-demokratik hareketinin siyasi ve toplumsal yapılanması niteliğindeki KCK'ye yönelik operasyonlar genişletildi ve binlerce kişi tutuklandı. KCK davası, anadilde savunma hakkının kullandırılmaması nedeniyle uzun süre kilitlendi ama davaların ilerlemediği bu süre içinde hem tutuklu sayısı sekiz bin dolayına ulaştı hem de tutukluların çeşitliliği arttı. Sadece Kürtlere yönelik değil, Kürtlerin demokratik haklarına destek olan demokratik toplumsal kesimlerin tümüne yönelik bir hukuksuzluk ve devlet terörü devreye girdi. Gazetecilerden öğretim üyelerine uzanan çeşitlilikte kişilerin tutuklanması ve antidemokratik uygulamalar, uluslararası kurumların da dikkatini çekmeye başladı; AKP hükümetinin antidemokratikliği çeşitli uluslararası platformlarda dile getirilmeye başlandı.

Kürt hareketine ve muhalefete yönelik devlet terörü artarken, Kürt Açılımının, yani birinci çözüm sürecinin başarısızlığı örnek gösterilerek, Sri Lanka tipi alternatif çözüm önerileri piyasaya sürüldü². Bir yanlışlık sonucu gerçekleşmiş denilen Roboski katliamı, aslında tehlikeli bir yönelimi ifade ediyor, bu doğrultuda bir sınama olarak gözükiyordu. Eğer hata idiye, bir özür gündeme gelmemişti! Askeri operasyonlar hız kazanmış, 'Ergenekoncu' komutanların temizlendiği ve aslında onların yüzünden PKK'ye karşı mücadelenin şimdiye kadar sürüncemede kaldığına yönelik bir propagandaya başlanmıştı; bu sefer iman kuvvetiyle gerçekleştirilen saldırılarla köklerinin kazınıp atılması birkaç günlük bir işmiş gibi gösteriliyordu! Sonra birden 'Çözüm Süreci' politikası ortaya atıldı. Silahlar sustu!

Suriye'deki iç savaşla birlikte Türk basınında Esat'ın adının 'Esed' olması gibi, 'bebek katili' Öcalan gitti, yerine 'İmralı Süreci' geldi. Devletin, 'terörü bitirme süreci' olarak içeriğini açıkladığı süreç, TÜSİAD tarafından 'İmralı Süreci' olarak adlandırıldı. Aslında merkezinde olması nedeniyle, başlayan süreç, 'Öcalan Süreci'ydi. Kamuoyu sürece hazırlanıp, 'barış' ayakları üstüne dikilene kadar *Öcalan* yerine *İmralı* denmesi tercih edilecekti!

² Makalenin tarihi yeni olmakla birlikte, gündeme gelen Sri Lanka tipi alternatif önerilerini iyi ifade etmesi açısından:

"... Askeri baskı ve başarılarla desteklenen siyasi uygulamalar, dünyanın en güçlü terör örgütlerinden birinin eylemlerini durdurmasıyla sonuçlandı. Sri Lanka Hükümeti'nin TEKK'yi bitirmek amacıyla yaptığı saldırılar insan hakları bağlamında düşünüldüğünde eleştirilebilecek olsa da, terörle mücadelede bir örnek teşkil edecek şekilde tarihteki yerini aldı." (Doç. Dr. Emrullah Yalçın, "Terörizmle Mücadelede Sri Lanka Örneği: Tamil Kaplanları", 21. *Yüzyıl Dergisi* 53, s. 39)

İşçi sınıfının uluslararası birliği, sınıf mücadelesinin önde gelen gerekliliğidir. Kürt ve Türk uluslarının işçi sınıfları için de geçerli olan işçi sınıfının birliğinin, hangi biçimde olursa olsun gerçekler üzerinden oluşturulması ise komünizmin zorunluluğudur. Kürt ulusunun Türk ulusu tarafından ezilmesi anlamına gelen ulusal sorunun yarattığı önyargılar Kürt ve Türk işçilerinin birlikte davranmasını, birlikte örgütlenmesini engellemektedir. Kürt ve Türk işçilerinin birlikte örgütlenme ve mücadelelerinin önündeki önyargıları ortadan kaldırabilen için ulusal sorunun çözülmesi, eşit ve demokratik bir ilişkinin maddi koşullarının yaratılması gerekir. İşçi sınıfının demokratik eğitiminin, mücadelesinin olanaklarını ortadan kaldırıp, Türk ve Kürt işçi sınıfının gündemlerini farklılaştıran şovenizm, işçi sınıfının birliğinin önündeki en önemli antidemokratik engellerden birisidir. Bu yüzden Kürt meselesinde, Kürtlerin bir ulus olduğunu kabul etmeyen her türden milliyetçilik, işçi sınıfının düşmanıdır.

Diğer yandan Kürtlere ayrı bir ulus olmaktan vazgeçmeyi, zaten ulus kategorisinin kapitalizmin bir uydurması olduğunu vazedenden bugünkü Önderlik de, Kürtlerin ulusal-demokratik taleplerini yok saymakta, hareketin bütün gücünü, potansiyelini, yoksul Kürt halkının ulusal sorun üzerinden verdiği mücadeleyi Kürt burjuvazisi üzerinden sisteme eklemeyi ve devlete kabul ettirmeyi tercih etmektedir. Türk ve Kürt halkının birlikteliği Ortadoğu üzerinden geniş bir coğrafyada güç olma hedefi üzerinden sağlanmaya çalışılırsa, bu imparatorlukçu yayılmacılık ve işgallere kapı açmak olacaktır. 'Dimyata pirince gitmek'ten, 'eldeki bulgurdan oluruz' korkusuyla çekinenleri ikna etmek isteyen ulusal hareket, bunun garantisi olarak, mevcut ülke sınırlarının değişmeyeceğini söylemektedir. 'Demokratik Konfederalizm' önerisi, Kürt ulusunu 'halk' olarak ifade etmek suretiyle, sömürgeci ulus devletlerinin sınırlarını ve meşruluklarını tanımakta; bağımsız, ayrı devlet olmaktan (hatta ulusal azınlık haklarından) vazgeçerek, ayrı bir ulus olmanın karşılığı olabilecek egemenliğe ait her düzeydeki talepleri bir kenara bırakmaktadır.

Kürt ulusal-demokratik hareketi, demokratik öğelerinin tasfiyesine direnebildiği ölçüde ulusal sorun üzerinden yürüyen yoksul köylü ve işçi sınıfı dinamiklerine sahip çıkma, bu eksene oturma şansını yakalayabilir. Bu şansı yakaladığı ölçüde ise, sınıfsal mücadelenin öne çıkan biçimi, demokratik yönü olarak ulusal sorunun çözüm şansı artacak, sınıf mücadelesi ulusal sorunu belirleyen etken haline gelecektir. 'Çözüm Süreci' sonucunda sınıfsal sorun temeliyle ilişkili demokratik öğeler tasfiye edildiğinde ise, farklı sınıf dinamikleri farklı çıkış yolları arayacaktır.

demokratik bir talebi karşılamaya değil, ulusal-demokratik hareketin tasfiyesine yönelik açılımlardır. Kürt ulusal hareketinin devletle başlattığı süreç, ulusal-demokratik sorunun taleplerini olduğu gibi tanımını da değiştirmeye çalışmaktadır. Daha önce AB'nin ulusal azınlıklar tanımı çerçevesinde bir çözüme 'evet' demeyi tercih eden PKK, 'Çözüm Süreci'nin 'hatırına', devletin bu çerçevede oluşturması gereken yasal mevzuatı bile talep etmekten vazgeçmiştir.

Kürt emekçi sınıflarının sırtında yürüyen ve sömürgecilğe karşı olan ulusal-demokratik mücadelenin dinamizmi, şu ana kadar ileri sürülen talepler, postmodern okumaların prizmasından kurtarılmazsa, Kürt ulusunun zararına olarak, sömürgeci ilişkiyi yeniden tarif etmek şeklinde bir sonuç verecek, Türk oligarşisinin yararına, Kürt işbirlikçi sınıflarının kabul edeceği çerçevede, işbirlikçi bir ilişkinin tesisi için kullanılmış olacaktır. Bu işbirlikçilikten Kürt ulusunun, halkının kazanacağı hiçbir şey olmadığı gibi, Kürt burjuvazisinin ne kazanabileceği de belirsizdir.

Var olan koşullarda, egemenlik hakkının kullanılmasını kısıtlayan, ortadan kaldıran bağımlılık ilişkisini kırmak, yeniden şekillendirmek Kürt burjuvazisinin ufku içinde gözükmemektedir. Kürt burjuvazisi geleceğini, belli ölçülerde 'Türkiye'nin komşuları'na, 'kendi diğer parçalarına' açılmakta bulmaktadır. Türk devletin yönetmesi, belirlemesi üzerinden Kürdistan'ın diğer parçalarının 'demokratik konfederalizm' adıyla birleştirilmesi, Kürt burjuvazisinin şimdiki gücüne, çıkarlarına ve siyasi kapasitesine uygun düşen politika olarak PKK'nin şahsında şekillenmekte, bugün tercih edilen politika olarak öne çıkmaktadır. Ufku içinde bağımsızlık olmayan Kürt burjuvazisi, Kürt yoksul köylülüğünün ve işçi sınıfının, bu güne kadar sürdürülmüş olan ulusal-demokratik mücadele içinde oluşmuş, sömürgecilğe karşı olma ve bağımsızlık bilincini de yönlendirmek istemektedir. Kürt burjuvazisi işçi sınıfı ve köylülüğün öncülüğünü yaptığı bir ulusal kurtuluş, bağımsızlık mücadelesinin ilk kaybedeni olacaktır. Böyle bir mücadelenin yükselmesini de, bağımsızlığı da talep etmeyen Kürt burjuvazisinin çıkarları, Türk egemenleri ile işbirliği halinde, Kürt halkının mücadelesini, ezilenlerin iradesini dizginlemek, bu mücadelenin kendisine karşı da yönelmesini engellemekten geçer.

Öcalan'ın şahsında PKK'yi ve dolaylı olarak Kandil'i muhatap alıp 'Çözüm Süreci' olarak adlandırılan bu seferki Kürt açılımı, birinci Kürt Açılımı'nda olduğu gibi, yine bölgesel gelişmelerin, bu sefer, Suriye Kürdistanı'ndaki Kürtlerin, PYD öncülüğünde bölgelerinde yönetimi ele almalarının sonucunda gündeme geldi. Tabii ki ilk gündeme gelen, Suriyeli Kürtlerle dolaylı yollardan da olsa anlaşmak değildi. Esasen bu oluşum engellenemediği için, bir şekliyle PKK ile ilişkiye geçmek 'zorunda' kalmıştı. 'Çözüm Süreci', PYD ile, PKK üzerinden ilişkilenecek ve Suriye Kürdistanı'yla beraber Suriye'ye müdahale amacıyla başlatılmış olsa da, Türkiye şimdiye kadar Suriyeli Kürtleri muhatap almış değil.

Türkiye'de, Kürt meselesine yönelik çözüm süreçleri, hep komşularının 'Kürt Bölgelerindeki' tehlikeli gelişmeleri denetlemek ihtiyacından doğmuş gözüküyor. Bu ikincisini sonlandıracak olan da, Türk milliyetçiliğinin yükselmesi ve bunun AKP için seçim sonuçlarına olumsuz yansımaları olabilir. Zaten sürecin zamanlaması, anayasa sürecine karşılık geliyor. Erdoğan, yeni anayasa yapılması sürecinden, başkanlığa geçiş için yararlanmak istediğini gizlemiş değil. AKP'nin kendi anayasasını geçirmek için mecliste yeterli oyu bulunmaması, onun açısından bir tür ittifak arayışını zorunlu kılıyor. Bu noktada, CHP ve MHP'nin AKP ile anlaşmaya hiçbir biçimde yanaşmaması nedeniyle, anayasasını referanduma götürmek için gereken oyları BDP desteğiyle sağlamak üzere, AKP'nin 'barış sürecini' kullanması en kuvvetli olasılık olarak öne çıkıyor. Bunu başardığında, mecliste anayasa referandumu kararı alındığında ise, AKP'nin artık 'barış sürecine' ihtiyacı kalmamış demektir. O zaman Türk milliyetçiliği ve şovenizmin daha büyük oy potansiyeli taşımaya bağlı olarak, daha önce birçok defa benzer örnekleri görüldüğü gibi, bir anda ideolojik-politik ortamın değişmesi, AKP hükümetinin 'çözüm sürecini' terk ederek yeniden Kürt hareketine yönelik katliam ve çatışmalara girişmesi kolaylıkla gündeme gelebilir.

Çatışmasız ortamda Türk milliyetçiliğinin yükselmesi denetlenebilir ve bu AKP'nin seçim zaferlerine dönüştürülebilirken, şimdi sınırdaki Suriye savaşı yani 'dış savaş' nedeniyle hassaslaşan milliyetçiliğin denetlenmesi, daha da güçleşmiş, karmaşık bir hal almış oldu. Artık, gerilla çatışmalarının durması tek başına, 'milliyetçiliği besleyen' ortamın yumuşamasına yetmeyebilir. Suriye'deki gelişmeler, AKP'nin şimdiye kadar başarıyla oluşturduğu, 'çatışmasız ortamda seçim ve sonra milliyetçiliğe geri dönüş' şeklindeki denklemi bozarsa, üçüncü bir çözüm sürecinin gündeme gelmesini beklemek için, öyle anlaşılıyor ki, İran Kürdistanı'nın

Türkiye ve ABD için 'kullanım değerinin' artması ve Kürtler için de 'yeni fırsatlar'ın doğmasını beklemek gerekecektir!

Anımsanacağı gibi, militarist-milliyetçi ve islamcı-küreselleşmeci kamplar arasındaki politik kutuplaşmanın tepe noktası, 27 Nisan muhtırasıyla oluşan politik krizdi ve militarist-milliyetçi politik aktörlerin yenilmesiyle sonuçlanmıştı. Türk milliyetçiliğinin en temel dayanaklarından militarizmin yenilmesiyle, Kürt gerçekliğinin algılanması açısından olumlu bir ideolojik ortam oluşmuştu. Bütün bu gelişmelerin içinde, toplumda var olan militarist-milliyetçi görüşler güç kaybetmiş ve kamuoyu, militarist ideolojiden farklılaşan bir atmosfere doğru sürüklenmişti. Bu olumluluk, ulusal hareketin temsilcilerinin ilkeli ve doğru politikalar yürütmesi durumunda, yıllardır savaşımı verilen ulusal-demokratik hakların kazanılması, geliştirilmesi yönünde kullanılabilirirdi.

Politik krizin çözümlenmesiyle, tepe aşağı yuvarlanmaya, çözülmeye başlayan rejimin güçlerinden militarizm, olayların gelişimi içinde milliyetçiliği tahkim ederek mevzilerini yeniden kazanmak, kamuoyu yaratmak istiyor. AKP de, yargılmalardaki sahtecilikleri, hukuksuzlukları ile yenilen eski güçlere 'mağduriyet bahşederek', milliyetçiliğin yeniden güçlenmesi için 'elinden geleni yapıyor'. Genel olarak darbelere değil, kendisine yapılanlara karşı olan, militarizmi değil, kendi emrine girmeyen askeri bürokrasiyi hedef alan ve tıpkı politik rakipleri gibi, yönetebilmek için orduya ihtiyacı olan AKP, özgürlük ve demokrasi değil, hâkimiyet ve diktatörlük peşinde dörtnala koşturuyor. Bu nedenle de kendisiyle uzlaşanlar dışında herkes için bir dava dosyası hazırlayıp paket edebiliyor. Rejim üzerinden hesaplaşma niteliğine bürünen ve uzun tutukluluk süreleriyle tepki çeken davalar sürecinde, kamuoyunda hukuka yönelik olarak oluşan kaygılar, Suriye'ye müdahale ve genel olarak dış politikada izlenen maceracılıkla birleştiğinde, milliyetçi-militarist kampın güçlenmesinin belirtileri de ortaya çıkıyor. Demokrasi kavrayışındaki benzerlikleriyle birbirinden ayrılamayacak politik temsilcilerin iki kanadı birbirini besleyerek toplumdaki egemenliklerini sürdürüyorlar. İktidar gücünü tahkim ederken milliyetçi kanat güçlenmeye, özel olarak da faşist MHP güç kazanmaya devam ediyor.

SURİYE İÇ SAVAŞI VE PYD

Sosyalist blok yıkıldıktan sonra, bölgeyi yeniden düzenleme çabalarında ABD'nin yöneldiği 'imparatorluk' politikaları, kendisini ayakta kalan tek güç görmesinin sonucuydu. Geri kalanlar soğuk savaş dönemi boyunca hegemonyası

Ezilen ulusun ayrı devlet kurma hakkı, bu hakkın kullanılması durumunda iki ulus arasında biçimsel eşitliği oluşturacaktır. İkinci bir çözüm biçimi olarak federasyon tercihi gündeme gelebilir. Federasyon iki ulusun varlığı kabul edildiğinde, ezilen ulusun egemenlik haklarını sağlamanın ve eşitsizliği gidermenin yollarından birisidir. Federasyonun o ana kadar oluşmuş *ayrılık* dinamikleri doğrultusunda mı yoksa bu dinamiklerin tekrar *birlik* yönünde dönüşmesi için mi hizmet edeceği önceden öngörülebilse bile bu öngörüden kalkarak bir tercih yapmak, yine, ezilen ulusun özgür tercihinine ipotek koymak olacaktır. Çözümün federasyon biçiminde olduğu durumda, vatandaşlık tanımı konusunda da, ulusal temel, federal devlet için değil de, federe devletlerin her biri için geçerli olacaktır. Federe devletler şeklinde ulusal temelde çözüme kavuşturulan ulusal sorunlar, federasyon düzeyinde ulus temelini aşılmasının olanaklarını oluşturur; bu düzeyde vatandaşlığın ulus temelinde tanımlanması gereksizleşir. Federasyon (birlik) için, ayrı bir üst kimlik, ayrı bir ulus icat etmeye gerek kalmaz, vatandaşlık tanımı için ulus belirleyici olmaktan çıkartılmış olur. Üniter-birlikçi devlet sistemleri içinde bu sorunun çözümünü bulmak içinse, tıpkı federasyonun vatandaşlık tanımında olduğu gibi, ulus temelinde vatandaşlık tanımından vazgeçmek gerekir. Vatandaşlık tanımı uluslara karşı tarafsız olmalı, ancak farklı ulusların varlığını anarak, onlara hitap ederek varlıklarını kabul etmelidir. Aksi durumda egemen ulusun adını anmamak egemenliğin ortadan kalkmasına hizmet etmeyeceği gibi, ezilen ulusun adını anmamak da, onun haklarını tanımamak anlamına gelecektir.

Ayrıca, iki ya da çok uluslu, öte yandan ulusal azınlıklara da sahip devletler için her şeyin çözümü anayasa maddeleri, anayasanın vatandaşlık maddeleri demek değildir. Sonuçta anayasa maddeleri, toplumda var olan demokrasinin ifadesi, üst belgesi olarak, toplumsal yapıyı ve bu yapının hak ve özgürlükleriyle sınırlarını belirtir. Ancak toplumda geçerli olan ideoloji, kültür ve örgütlenmeler anayasa maddelerinde yazmayabilir. Bu durumda anayasa maddelerinde yazılmamaları, onların toplumda geçerli olmadığı anlamına gelmez. Cumhurbaşkanı Gül'ün belirttiği gibi, '16 Türk Devleti kurup da bunların birçoğunun adının Türk olarak anılmadığını ama sonuçta Türk Devletleri olduğunu' gerine gerine anlatan bir kültürel yapı ve iklim içinden çıkacak 'nötr' anayasalar, egemen ulus milliyetçiliğinin ortadan kalktığı anlamına gelmeyecektir.

Türkiye'de anayasa tartışmalarında yaşananlar sorunun çözümüne gidebilecek tercihlerden hiçbirini masaya getirmemektedir. Bu anlamda, dönemsel olarak gündeme gelmeye başlayan 'Çözüm Süreçleri', ilkesel olarak sorunu çözmeye,

değişliği teklifini, ‘taktiktir’ diye savunmaya çalışacaklara da, bu savunmayı peşinen kabul etmeye hazır olanlara da, taktik adımlar düzeyinde geri çekilmenin pratik süreçlere ait bir kavram olduğunu, ideolojik düzeyde ‘taktik geri adımlar’ gibi bir şeyin eşyanın tabiatına aykırı olduğunu hatırlatmak gerekir.

SORUNU DOĞRU TANIMLAMAK VE ÇÖZÜM

Farklı çevrelerce bazı açılardan artık inkâr edilemeyen ‘Kürt Meselesi’nin çözülebilmesi için, öncelikle Kürdistan’ın sömürge konumu ve ezilen Kürt Ulusu gerçeğinin kabul edilmesi gerekir. Cumhuriyet tarihi boyunca isyanlar biçiminde birçok kere kendini ortaya koyan sorunun çözüm yolu, bu sorunu bir kez daha şiddetle bastırmak olmadığı gibi, ezilen ulusun burjuvazisinin genel olarak işbirliğinden yana tutumları ve eğilimine dayanarak, onunla uzlaşıp ulusal taleplerin ötelenmesi, yok sayılması da değildir.

Ulusal sorunun çözümü, iki ulus işçi sınıflarının ideolojik ve kültürel önyargılarını kırmak açısından önem taşır. Ulusal sorundan kaynaklanan eşitsizlik, anti-demokratik tutum ve uygulamalar, uluslar arasındaki eşitliğin tesis edilmesiyle giderilir. Ulusal azınlıklardan, milliyetlerden farklı olarak ulus, coğrafi, kültürel bir birime karşılık gelmekte, bu ülke üzerinde egemenlik sorunu olarak kendini ortaya koymaktadır. Yaşanılan coğrafyada egemenliğin tesisi, ulusal sorunun çözümünün anahtarıdır. Egemenliğin nasıl tesis edileceği sorusu, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını demokratik bir şekilde kullanmasıyla yanıtlanmalıdır. Ayrılma hakkı başta olmak üzere seçeneklerin hiçbiri dışlanmadan aynı anda ortaya koyulmalı, ezilen ulusun egemenlik hakkını kullanma biçimi özgürce yapacağı tercih sonucunda ortaya çıkmalıdır.

Sorunun çözümü yani egemenliğin kullanımı açısından seçenekler sonsuz değildir. Öncelikle Kürtler ayrılabilir, ayrı devlet kurabilirler. Bu egemenliğin kullanılma biçimlerinden biridir ve üzerine ipotek konulamaz. Bu tercih dışlanır, tıpkı anayasanın değiştirilmez maddelerinde olduğu gibi, masaya getirilmesi dahi teklif edilemeyecek bir şık olarak değerlendirilirse, diğer seçenekler üzerinden oluşturulacak ‘birlik’, sorunu çözemez; ancak erteler ya da bastırır. Çünkü seçim özgür bir tercihin ürünü değil, dayatmanın kabul edilmesi olacaktır. Şu anda bu tercihi, ayrılık hakkını ilkesel olarak gündeme almamakta anlaşmış gözükken devlet ile PKK, ezilen ulusun egemenlik haklarını uzun vadede belirleme, mutlaklaştırma gücüne sahip değildir.

ya da jandarmalığı altında olmayı kabul etmişlerdi ve öyleyse ABD, en azından bu politikayı denemeliydi. Rusya’nın ve Çin’in sesi yükselene kadar ABD bölgede borusunu öttürmeye çalıştı. Fakat ABD, küreselleşmeci-imparatorlukçu politikalarını doğrudan uygulamaya çalıştığı ölçüde, bölgedeki direnişler karşısında yıprandı. Diğer yandan, imparatorlukçuluğun maliyetinin yükselmesi, bu politikayı daha fazla sürdürülemez hale getirmişti. Küreselleşmeci-imparatorlukçu politika kaybettiği, geri çekildiği ölçüde, müttefikleri ve işbirlikçileri de yıprandı. Bu açıdan emperyalistlerin bölgedeki politikalarının uygulanabilmesi eskisine göre daha zorlaştı. Bush döneminin kapanması, Obama’nın seçilmesi, imparatorlukçu politikaların kaybettiğinin, sürdürülemezliğinin anlaşıldığını gösteriyordu. Obama, imparatorlukçu politikadan kontrollü bir şekilde geri çekilerek, bölgedeki askeri gücünü azaltmaya, ‘fincancı dükkânındaki fil’ gibi kırıp dökmekten vazgeçerek, yeni muhataplar aramaya başladı. Tekelci rekabet açısından bölgede rakip-dostlar olarak faaliyetlerini sürdüren ve sosyalizmler sonrası bölgeyi yeniden düzenlemeye çalışan ABD ve AB karşısında, Rusya ve Çin’in, kendi ekonomik ve politik çıkarlarını korumaya çalışmaları, bu açıdan gerilimi artırıyordu ve değişen dengeleri daha önemli hale getiriyordu. Rusya ve Çin’le ekonomik ve politik ilişkiler kuran, sosyalizm döneminden kalma yapı ve kültürle iktidarlarını sürdüren rejimler, emperyalizmin hedefine yerleştiler. İmparatorlukçu ya da uzlaşmacı, bütün emperyalist politikaların hedefi, bölgeyi denetlemek ve sosyalizm döneminden kalma engelleri, işbirliğine ne kadar açık olurlarsa olsunlar, bu tür iktidarları devreden çıkarmak.

Kapitalizmin 2008 dünya krizinin tetiklediği ‘Arap Baharı’, tam da işte bu noktada devreye girdi. Demokratik talepleri yükselttiği ölçüde, yıpranan eski müttefikleri, işbirlikçi rejimleri hedef almaya başlayan, işçi sınıfının belirli bir geçmişe sahip mücadelelerine dayanan kitlesel hareketler, Tunus ve Mısır’da rejimleri devirmeyi başardı ama yerine geçen yönetimler yine ABD ile işbirliğine karşı olmayan, örgütlü islami kesimler oldu. En örgütlü kesim olarak Müslüman Kardeşler, demokratik kitle hareketlerinin enerjisiyle rejimleri devirmeyi ve yerine geçmeyi başardı, kitlelerin demokratik talepleri yerine islami kuralları ikame etti. ABD askeri varlığı ve üsleri için hayati önemi olan ülkelerde kitle gösterileri vahşice bastırılır, demokrasi ve insan hakları ihlal edilirken rejim değişiklikleri gündeme gelmedi.

ABD, imparatorlukçu politikalarını değiştirirse de, bölgedeki emperyalist egemenlik iddiasından vazgeçmesi mümkün değil. Çünkü Ortadoğu, aynı zamanda

Asya'nın, Afrika'nın ve Avrasya diye tanımlanan bölgenin kalbinde bulunuyor. Buraları, enerji, petrol yatakları ve nakil yollarını içeriyor. ABD'nin imparatorlukçu politikadan geri çekilmesi, bu bakımdan, AKP'nin 'Yeni-Osmanlı' görüşlerini ileri sürmesini kolaylaştırdı. ABD için, bölgede doğrudan girişeceği 'imparatorluk' uygulamalarının yerine, kendi hegemonyası altında bir temsilcisinin hâkimiyeti, onun adına 'kural koyması', 'akılcı' ve maliyeti en düşük yol olarak görülüyor. Ayrıca Arap Baharı ile birlikte Müslüman Kardeşlerin gücü ve etkinliğinin artması, AKP'nin bölgede oynayabileceği roller açısından işini kolaylaştırıcı bir etken sayılabilir. Küreselleşmeci politikaları bölgede uygulamak için görev gelmiş AKP'nin hem Irak Tezkeresi kazası hem de Libya'da NATO'nun askeri müdahalesine karşı olmasını telafi şansı aradığı anlaşılıyor. Bu açıdan da Obama yönetimine açıkladığı sadakat, Yeni-Osmanlılık önerisi, imparatorluk hedefini erteleyen ABD için iyi bir 'Truva atı' olarak gözüktüyor.

Türk burjuvazisinin, oligarşinin gelişip büyüme temelinde kısmen dış yatırımlara yöneldiği ve bölgenin petrolüne ağzının suyu akarak baktığı bir gerçek olsa da, bu elbette Türkiye'nin emperyalist bir ülke olduğu anlamı taşımaz. Türk oligarşisi için, bölgeye asker sevkiyatı sermaye ihracından daha kârlı sayılır. ABD'nin sözünün dışına çıkmaya kalkıştığında cezalandırılacak, yaptırımlara uğrayacak, özellikle uluslararası finans merkezleri tarafından disipline edilecek kadar temellerinden yoksun ve 'sıcak para'ya bağımlı bir Türkiye ekonomisi oluşmuş, 'rant balonu'nun şişirilmesinden oluşan bir büyüme, temel ekonomik gösterge haline gelmiş durumdadır. Böyle bir ülkenin, bölgesinde etken bir rol oynaması için, Davutoğlu'nun da öngördüğü gibi, 'başka bir hegemon güçten el alması' gerekmektedir.

Rusya ve Çin, BM Güvenlik Konseyi'nin Libya hakkında *uçuşa yasak bölge ve sivilileri korumak için tüm önlemleri alma* kararı çıkardığı oylamada, 'boş bulunarak' çekimsiz oy kullandıklarında, olayların bu derece hızlı gelişebileceği ve kontrolden çıkabileceğini öngörememiş oluyorlardı. Belki de bu seçimi yapmak zorunda kalmalarında, öngörüsüzlüklerinden daha çok, o zaman için yükselen değer olan Arap Baharı'na cepheden karşı çıkmak istememeleri de rol oynamış olabilir. Libya'da yaşanan vahşet, Batının ve NATO'nun müdahalesi sonucunda azalmayıp arttığında, Suriye konusunda ayak direme güçlerini artırdıkları gibi, bu tutumları Batı kamuoyunda meşruiyet zemini kazanmış oldu. ABD ve müttefiklerinin Libya sonrasında hızlı bir şekilde Suriye ve İran'ı gündemleştirmeleri karşısında,

Bunu görmemek ve uygulamamak için ya halk düşmanı ya da vatan haini olmak gerekir. Dünya, bölge, Türkiye ve Kürdistan'daki tüm gelişmeler barış ve demokratik çözümünü dayatmaktadır.

2000'lerde hız kazanan yeni kapitalizm sürecinin, AB ve ABD ile ilişkilerini en üst düzeye çıkararak aşama kaydetme isteği yoğundur. DP dönemine benzer bir göstermelik demokrasi hamlesine sığınmayı zorunlu görmektedir. Hem AB için hem orduya karşı bu zırha ihtiyacı vardır. Tutarlı bir demokratik çizgiye ne birikim ne de öz olarak donanım sağlaması mümkündür. İslami ideolojiyi 'Muhafazakâr Demokrat' olarak sunması takıyyeci etkiden tümü ile arınmış olmaktan uzaktır. İçteki ve dıştaki sert mücadele süreçlerinin yol açtığı kınımdan güç ararak devlet içinde büyük bir ağırlığa sahip olmuştur. Önümüzdeki süreçte sosyal ve siyasal ağırlığını netleştirip gerçek yerini bulması söz konusudur." (Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s. 303, Çetin Yayınları, Haziran 2004, İstanbul)

Uluslararası güç ilişkilerini olduğu gibi Türkiye içindeki siyasi dengeleri okumak, pragmatik politikalar için hayati önem taşımaktadır. Bir süre militarist kanatla Kemalizm üzerinden uzlaşmaya çalışan Öcalan bu politikadan bir kazanç elde edemedi. Erdoğan hükümetinin ABD politikaları için gerekliliği ve beklenenden uzun süren ömrü, "sosyal ve siyasal ağırlığı netleşen" ve Öcalan'ın beklediğinden farklı bir gerçeklik kazanan Erdoğan hükümetine yönelik yeni yol haritalarına yol açtı ve hükümetin kendisini muhatap alması için öneriler şekillendirdi. Öcalan'ın yeni açılımında artık 'islam kardeşliği', daha ön plana çıkacaktır.

Çözüm sürecini akılcılaştırmaya çalışan ve süreci bir başlangıç olarak gören çevreler bu başlangıcın neyi bitirdiğini de söylemek zorundadır. Onların bu soruya en iyi cevapları ise, çatışmanın bitmesi ve 'anaların evlatlarının ölmemesi' olmaktadır.

Ne yazık ki bunun tersi doğrudur; PKK ve Kürt ulusal-demokratik hareketi için bu süreç bir başlangıç değil sonudur. Üç-beş gün sonra silahlar tekrar devreye girerse, kâğıda yazılmasa da açığa çıkmış olan, bir uzlaşma metnidir. Ulusal hareketin bugüne kadar üretmiş olduğu *demokratik* olan ne varsa, hepsinin tasfiyesinin, küresel güçlere yedeklenmenin başlangıcıdır. 'İslâm kardeşliği temelinde Kürt-Türk birliğinin sağlanması', Öcalan'ın 'demokratik ulusçuluk'unun ne ifade ettiğini ortaya koymuştur. Gelişkin bir demokrasinin Kürt meselesini çözebileceğini söyleyip, islam kardeşliği temelinde vatandaşlık tanımı yapmak, PKK şahsında gelişen ulusal-demokratik hareketin, örneğin kadın özgürlüğü adına bugüne kadar kazandığı ne varsa hepsini feda etmeyi göze almaktır. Başkanın bu islam kar-

eksende gerçekleştirilecek bir 'birlik' tercihi, Kürt ve Türk emekçi sınıflarını sisteme iyice eklemlenmekten başka bir işlev görmeyecektir. AB'nin, ulusal sorunlar ve azınlıklar meselesinde sunduğu çerçevenin ve varsayılan genel kavrayışının şimdilik yeterli bir ölçek oluşturduğu konusunda, hem sol liberalizm hem de Kürt ulusal hareketi açısından bir ortaklık oluştuğunu görmek şaşırtıcı olmamaktadır. Bu anlamda, çoktandır işçi sınıfı merkezli düşünüş yerine demokrasi merkezli projeleri tercih eden ve buradan sosyalizm adına laf söyleyebilen çevrelerin demokratik devimlerinin 'Demokratik Cumhuriyet' hedefi üzerinden AB'nin sınırlarına hapis olduğunu da deşifre etmek gerekir." (*Kurtuluş Sosyalist Dergi* 10, Ocak 2005, s.27)

Çözüm sürecinde, Kürt meselesinin genel demokrasi sorunları içine yedirilmesi ve Türkiye'nin demokrasininin gelişmesi ile paralel çözüm olanaklarına kavuşacağını söylemesi, demokrasinin nasıl kavrandığını göstermektedir. Ulusal sorundan kaynaklı talepleri, doğuştan gelen bireysel insan hakları başlığında tanımlama eğilimi baskın gelmiştir. Bu nedenle başından beri yürütülen mücadelenin neyi ifade ettiği de havada kalmaktadır! Kürt hareketi, kendisine karşı ileri sürülen Türk milliyetçiliğinin savlarından birini benimsemiştir: "Sorun herkes için sorun, işsizlik sadece Kürtlere mi?", "Karadeniz'in birçok yeri Kürt köylerinden daha geri" vb. Sömürge, ezilen ulus olmaktan kaynaklı sorunlar, genel olarak demokrasinin niteliğinin yükselmesiyle çözümlenmez, aksine genel olarak demokrasinin gelişmesi, tek tek sorunları çözmeye iradesine sahip olmakla, yani örneğin ulusal sorunu çözmekle mümkündür. Özel demokrasi sorunlarını genel insan hakları çerçevesinde ifade etme tercihi esasen bu özel sorunları *çözmeme kararlılığı* gösterir ve bu durumda demokrasinin gelişmesinden değil, totolojiden söz edilebilir.

Süreci ve dengeleri okumanın teorik açımların yapılabilmesi için ne kadar önemli olduğunu vurgulayan Öcalan, askerlerin etkinliğinin sürdüğü AKP iktidarının ilk yıllarında teorisinde şöyle açıklımlar yapmıştı:

"... Atatürk'ün özgür Kürt yurttaşlığına ve kendi ortaklaşa veya ayrı demokratik organlarına düşman olduğunu, Kemalizm'in Kürt düşmanlığı demek olduğunu iddia etmek, milliyetçi tuzaklara düşmek anlamına gelir. Demokratik ve özgür Kürdistan Türkiye'nin devlet ve ülke bütünlüğünün kalıcı, kardeşçe, gerçek bir teminatıdır. Tarihte olduğu gibi güncelde de stratejik bir dayanaktır. İnkâr edilmiş bir Kürt ve Kürdistan sürekli sorun, isyan ve dış müdahale tehlikesi demektir. TC ve toplumun tüm maddi, manevi olanaklarını tüketmesi ve krizlere sürüklenmesi demektir. Ortadoğu, Avrupa ve dünyada itibar ve gücünü yitirmesi demektir. O halde Ortadoğu kaosunda Türk Kürt ortaklaşa demokratikleşmesine dayalı bir çıkışın en az tarihteki benzer stratejik çıkışlar kadar bir anlamı vardır.

Libya'daki hatalarını tekrarlamamak için direnmeyi ve Güvenlik Konseyini emperyalist saldırı için işlevsiz kılmayı başardılar.

Suriye, sadece Esat ailesi şahsında Baas diktatörlüğünün hüküm sürdüğü ve Rusya'nın müttefiki bir ülke değil, aynı zamanda İsrail'in karşısında yer alan, Filistin halkının haklı mücadelesini destekleyen bir devlet. Suriye'de Esat rejiminin muhalifleri kadar, her şeye rağmen bu rejimi desteklemeyi seçen güçlü ve yaygın bir kitle var. Suriye şu ana kadar ayakta kalmasını, Rusya'nın desteğinden önce, esas olarak, kendini destekleyen bu kitleye borçlu. Suriye, rejimlerin yıkılmalarının dış müdahalelerden önce içteki desteğini yitirmesiyle ilişkili olduğunu göstermesi açısından güncel bir örnek oluşturmaktadır³.

Suriye'de muhalefetin Esat iktidarını devirmek için, önce şiddetsiz gösterilerle başlaması ve aldıkları sert yanıt sonrasında silahlı mücadeleye kalkışması, bir yönüyle Türkiye'nin kısmen başına buyruk politikalarının sonucuuydu. AKP hükümeti, Libya'daki zamanlama hatasını bu sefer telafi etmek aceleciliğiyle Özgür Suriye Ordusu'nu destekledi, onları silahlandırıp eğitti ve Türkiye'de lojistik destek verdi. ABD'nin radikal islamcılarını güçlendireceği için muhalefeti silahlandırmakta çekingen davranmasından şikâyet edilse de, demokratik muhalefetin güçlenmesinin önü, bu iddianın aksine, muhalefetin erkenden silahlandırılmasıyla kesilmiş oldu. Reuters ajansı, muhaliflere silah ve paranın, Türkiye üzerinden ve tek komuta merkezinden dağıtıldığını bildirdiğinde, bu uygulamaların CIA patentli olduğunu ve tek başına Türkiye'nin mahareti olamayacağını ifade etmişti. Demokratik muhalefetin şiddetsiz gösterileri ötelendi, silahlı muhalefetin önü açılarak devreye sokuldu. Enternasyonalist dayanışma deneyimlerini Pakistan ve Yemen gibi coğrafyalarda geliştirmiş olan El Kaide gibi radikal islâmcıların bölgeye çekilmesiyle demokratik muhalefetin güçlenebilmesi için gereksindiği süre ona tanınmamış oldu. ABD, silahlı muhalif çetelerin Esat'ı mümkün olduğu kadar yıpratmalarını, Türkiye ve Katar gibi ülkeler üzerinden sürdürdü. Esat'ın gitmesi üzerine bir kumara oturmuş gözükken Erdoğan hükümeti, uluslararası dengeleri zorlamak pahasına Esat'ın iktidardan indirilmesine kendini adadı ve her gün işledikleri savaş suçlarına bir yenisini ekleyen muhalifleri koşulsuz ve sınırsız destekleme arzusuna teslim oldu. Esat'ın yıpranmasının getirecekleri ya-

³ Sovyetler Birliği'nin yıkılmasını emperyalistlerin oyunlarına ve müdahalelerine bağlayan anlayışlar için de Suriye iyi bir yanıt niteliğindedir. Muazırlarının bolluğuna ve kitleselliğine karşın Esat rejimi neredeyse yedi düvele karşı ayakta kalmayı başarmaktadır.

nında El Kaide ve uzantısı radikal dinci örgütlerin bölgede mevzilenmesinin götüreceklarının ağır basması, bir noktadan sonrasında ABD için bölgede kargaşa yerine yönetilebilirliği daha öncelikli bir problem haline dönüştürdü.

Esat sonrası Suriye’inde, radikal islamcılarının denetlenebilmesi ve mümkünse Mısır’da olduğu gibi Müslüman Kardeşler yönetimi, kuşkusuz ki tercih edilecektir. Şu andaki kargaşa ortamına ise, Esat’ı yıprattığı ve bu sayede yıkılması sürecine hizmet ettiği için göz yumulmaktadır. Fakat sonrasında, bölgeyi radikal islamcı çetelerin değil, Müslüman Kardeşlerin yönetmesi ABD gibi AKP Hükümetinin de tercihi olacaktır. Bunun yanında, bölgede istenmeyen bir kaos ortamıyla birlikte, emperyalistlerin hesap etmeleri gereken uluslararası güçler, Rusya ve Çin ve kendisine karşı başlatılacak bir askeri müdahalenin bir dünya savaşına dönüşme potansiyeli taşıyan bölgesel güç olarak İran bulunmaktadır. Bu güçlerin en azından ilk ikisini tarafsızlaştırmadan adım atmak tercih edilmemektedir.

Rusya ve Çin, Suriye konusunda dirençlerini sürdürerek ABD ile işbirlikçilerini şu ana kadar dizginlemeyi başardılar. Esat rejiminin yaşanan iç savaşta kontrolü tamamen kaybetmemesi, karmaşada yıkılmayıp ayakta kalabilmesi anlamında başa çıkabilmesi, emperyalist müdahalelerin ve komşuların silah ve para desteklerinin kesilmesi halinde Suriye’de rejimin kendini doğrultabileceği anlamına geliyor. Uluslararası Suriye Konferansı, büyük ölçüde bu gerçeği teyit edip Esat rejiminin bir bileşeni olacağı bir geçiş dönemini kararlaştırabilir. Kendisine sunulan açılımları yavaş yavaş yapmaya çalışan, seçimleri ve çok partililiği kabul etmiş olan Esat’ın, bir geçiş planına açık olduğu, sadece kendisini dışlayan geçiş planlarını kabul etmediği ve bunun da Rusya tarafından desteklendiği anlaşılmaktadır. Hem Saddam sonrası Irak’ta hem de Kaddafi sonrası Libya’da yaşanan kaos ortamından, eski rejimin güçlerinin ve birikmiş devlet deneyiminin devre dışı kalması halinde, emperyalist ilişkilerin kurulup sürdürülebilmesinin zaafa uğradığı görülmüştür. Sömürü ilişkilerinin devamını şahsında meşrulaştırarak hegemonyasını tesis edebilecek işbirlikçi güçlerin oluşturulması için kaosa değil düzene ihtiyaç olduğu sonucunu çıkaran emperyalistler, bu nedenle Suriye’de, eski Baas rejiminin güçlerinin düzenlenebilmesini ve uyumlulaştırılmasını tercih edebilir.

ABD ve Rusya’nın üzerinde anlaştıkları Suriye için uluslararası konferans başladığında, mümkün olduğunca yıpranmış ve kitle desteğini yitirmiş bir Esat, ABD’nin pazarlık gücünü artıracaktır. Aslında AKP ile ABD politikaları, bu aşamada esasen uyumaktadır. ABD, bölgedeki olumsuzlukları Erdoğan’ın kişisel hırsı ile damgalama şansına sahiptir. Bu sayede ABD, hem kendi kamuoyunda

lik’ ulusal temelden çıkartılıp Türkiye’nin diğer parçaları için de geçerli olacak biçimde savunulduğunda ulusal soruna bir çözüm önerisi niteliğini kaybetmektedir.

Bu anlamda ulusal hareket bir özerklik talep ediyor olduğu durumda, bunu ulusal temele dayanmayan, idari bir boyutta yapmaktadır. Böyle olduğunda Türkiye için gelişkin demokrasinin Kürt sorununu çözeceğini söylemek, AKP sözcülerinin ‘ileri demokratik’ tanımlamalarıyla kökten bir uyumsuzluk göstermektedir. Bu biçimde ulusal sorunla ilgili gündemin ortadan kaldırılmasıyla, örneğin kadın sorununda, ya da gençliğin talepleri konusunda atılacak adımların ulusal sorunu çözeceği türünde tutarsızlıklara kapı aralanmaktadır.

Ulusal sorun bir demokrasi sorunudur, demokrasi sorunlarından biridir ve çözümü örneğin kadının ezilmişliğini ortadan kaldırmayacağı gibi, her özgül sorunun kendine ait taleplerle dile getirilmesi gerekir. Kürt ulusal sorununun çözüm mücadelesi olarak PKK’nin Kürt toplumunun kadına biçtiği rolü değiştirdiği ve kadını önemli ölçülerde özgürleştirdiği bilinmektedir¹⁰. Ama PKK başlangıçtaki hedeflerine ulaşmış olsaydı bile, ulusal sorun çözüldüğü için kadın sorunu çözülmüş olmayacaktı ve kadınların özgürlük mücadelesi devam etmeliydi! Hakeza, Öcalan’ın demokratik ulusçuluğunun mayası olarak önerilen islam kardeşliğinde kadının durumunun ne olacağını tahmin etmek ise zor olmasa gerek. Aynı biçimde, kadın sorununun ya da bir diğer demokratik sorunun çözümünün doğrudan doğruya ulusal sorunu çözeceği söylenemez.

‘Demokratik cumhuriyet’ önermesi konusunda, bunu demokratik devrim çağrışımını yaparak, ‘demokrasiyi işçi sınıfı ve sosyalizm merkezli kavradığı’ şeklinde Türk soluna tercüme etmeye çalışan siyasi çizgilere yönelik başlangıçta eleştirimiz, Türkiye işçi sınıfının önüne demokrasi projesi olarak AB normlarının dayatıldığı şeklindeydi:

“‘Demokratik Cumhuriyet’ talebini, demokratik devrim talebi ile örtüşen ve devrimin yolunu temizleyen bir hedef olarak görmek mümkün değildir. Sol liberal çevrelerin, AB ile uyum çerçevesinde çıkarılan yasalara bakarak demokratik devrimin tamamlandığını düşünmeleri ile, yine AB’nin demokrasisine göre tanımlanan bir ‘Demokratik Cumhuriyet’ hedefinin demokratik devrimin yoluna giriş anlamına geldiği ya da bu yoldaki engelleri temizleyeceği kavrayışı arasında özünde ne kadar fark olabilir? Böyle koyulmuş ve bu

¹⁰ Bu konuda, gerçekleştirilmiş anlamlı ve derli toplu bir çalışma için bkz.: Handan Çağlayan, *Analar, Yoldaşlar, Tanrıçalar, Kürt Hareketinde Kadınlar ve Kadın Kimliğinin Oluşumu*, İletişim Yayınları, 2007, İstanbul.

meye zorlanacaktır. Bölge tahminen çeyrek asır içinde sistemle verimli bir entegrasyona girmiş olacaktır. Toptan kopuş beklenemez; bunun ekonomik, askeri, bilimsel ve teknik temeli yoktur. Uzun süre asi devletler gibi de kalınmaz. Üstte hâkim sistem, altta halk yığınları bu verimsiz siyasi ve ekonomik yapıları uzun süre taşıyamazlar. Başta kadın olmak üzere, bireyler özgürleşmede hamle yapmak durumundadır.

Sistem kendi mantık ve kurumsal yapısı içinde bu yönlü davranırken, asıl toplumun kendisi, halk güçleri nasıl davranacaktır? Daha önemli olan, bu sorudur. Bölge halkları sistemi olduğu gibi kabullenmek durumunda değildir. Artık eskisi gibi ulus-devletin yedeğinde değil, kendi öz demokratik, özgürlük ve eşitlik amaçları doğrultusunda çözüm arama gündemleşmektedir. Sistemin sınırlı demokratikleşme çabalarına karşı halkların devlet odaklı olmayan insan hakları, sivil toplumla bağları olan ekolojik, feminist ve kültürel hareketleri bağrında taşıyan demokratikleşme çabaları da en az sistem küreselciliği kadar uluslar üstü bir anlam taşır...” (Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s. 282, Çetin Yayınları, Haziran 2004, İstanbul)

Uluslararası güçlerin, emperyalizmin yönelimlerine göre strateji belirlemek, aynı zamanda ulusal-demokratik hareketin demokratik niteliğini yitirmesini getirecektir. Bu Öcalan’ın ‘aşığı’ belirttiği marksist-leninist literatürdeki köşe taşlarından birisidir. Küresel sistemin uluslar üstü olmasına bir demokratik değer atfedilen ve bunun yanında “halkların devlet odaklı olmayan insan hakları, sivil toplumla bağları olan ekolojik, feminist ve kültürel hareketleri bağrında taşıyan demokratikleşme çabaları”yla desteklenmesini öneren Öcalan, emperyalist sistemin bölgeye getireceğini umduğu ‘demokrasi’ içinde Kürt sorununu çözmeyi düşünebilmektedir.

Bugün yaşanan ‘Çözüm Süreci’, bölgeye yönelik emperyalist müdahalelerin yarattığı olanaklar üzerinden, yeni bir ittifak önerisi olarak şekillenmektedir. ‘Demokratik-emperyalizm’ hayalleri ile bölgenin sorunlarının çözümü umulmaktadır. Süreci, Ortadoğu’daki gelişmeleri ve hegemon sistemin yönelimlerini hesap edip bu paradigma üzerinden strateji geliştirmek, ilkeler değil, dar çıkarlar üzerinden siyaset yapma anlayışına karşılık gelmektedir. Ulusal hareket somut taleplerinden vazgeçtiği ölçüde, kamuoyu önünde genel bir ‘demokrasi hareketi’ ve ‘demokrasi talebi’ şeklinde kendini ifade etmektedir. Kürt sorununun çözüm olanaklarını içinde barındırdığı ileri sürülen ‘Demokratik Cumhuriyet’ formülü de, belli düzeyde bölgesel özerklikler talep ederek federalizmden vazgeçen bir anlayışı ifade eder. Eğitimin belediyelere ve vakıflara devredilmesini, merkezi asgari ücret uygulamasından vazgeçip bölgesel ücrete yönelmeyi vb. gelişmeleri demokrasinin gelişmesi olarak görmek mümkün olmadığı gibi, ‘bölgesel özerk-

oluşan ‘savaş karşıtı’ çevrelerin doğrudan hedefi olmamakta, hem de Irak’tan çekilme sözüyle çelişki oluşturabilecek politikalarından kaçınmış gözükmektedir. Diğer yandan Rusya ve Çin kararlılık testinden geçirilmekte, kırmızı-çizgileri ortaya çıkmaktadır. Bütün yaşadıklarına karşın Esat rejiminin ayakta kalması, Rusya’nın süreci daha kontrollü hale getirmesi ve islami çetelerin denetlenmesi gerekliliği gibi faktörler bir araya geldiğinde, Türkiye’nin elindeki kartların boşa çıktığı görülmektedir. AKP’nin ‘aşırı askerleşmiş’ politikalarını kontrol edilmek, kısmen dizginlenmek istenmesinin nedeni ortaya çıkan bu tablodur. Diğer yandan ABD’nin, muhalefeti genişletmek, Esat yanında yer alan kesimleri muhalefete çekmek girişimleri, bizzat silahlı çetelerin vahşeti nedeniyle bile Esat destekçilerini daha çok sıkılaştırmaktadır. Hatta başlangıçta Suriye muhalefetinin içinde bulunan birçok kesim, bugün itibarıyla rejimin yanında durmayı tercih etmektedir.

SURİYE KÜRTLERİ VE PYD

PKK çizgisinde Suriye’de faaliyet gösteren PYD, yıllardır sürdürdüğü mücadelesinin ve örgütlülüğünün sonucunu, Suriye’deki silahlı muhalefetle çatışan rejimin bölgeden çekilmesiyle aldı. Suriye Ulusal Konseyi ile Yüksek Kürt Konseyi, Erbil’de buluştu. Suriye Kürdistanı’ndaki kentlerde yönetim Erbil anlaşması temelinde PYD ağırlıklı Kürt ittifakına geçti. PYD’nin bu Konsey içinde bir bileşen olduğu ve sürece kesin damgasını vurmadığı ortamda, Barzani’nin 650 Suriyeli Kürdü eğittiği, Kamışlı’ya iki TIR dolusu silah gönderdiği ileri sürüldü. Kuşkusuz ki bu yardımlar doğrudan PYD’ye yapılmıyordu. Esat’ın ricası üzerine sınırındaki geçişleri engellemek için Maliki’nin gönderdiği üç taburun karşısına 10 bin peşmerge dikildi. Sonrasında Kamışlı’da binler PKK bayrağıyla yürüyecek, PYD sürece damgasını vuracaktı. Hem Özgür Suriye Ordusu’nun Halep ve Reşayn’daki saldırılarına karşı koyan hem de iç savaş koşullarında toplumsal yaşamı örgütleme ve sürdürme becerisi gösteren PYD, kendi yaşam alanlarını savunmak dışında tarafsızlık politikası izlemeyi sürdürdü. Suriye Muhalefeti ve Türkiye, PYD’nin konumunu ve tanınma taleplerini kabul etmedi. Bütün yaşananlar, Kürtlerin ulus olma bilinçlerinin ilerlediğini ve yerleştiğini gösteriyordu. Bu noktadan sonra Kürtler arasında yaşanacak bir çatışmanın Kürt kamuoyunda izahı oldukça güç olacaktır, bu yola başvuranlar güç ve saygınlık kaybedecektir. ABD’nin, Suriye Kürtlerini Barzani çizgisine çekerek kendisine geniş bir zemin yaratmak istediğini akılda tutmak kaydıyla, bundan sonra çıkabilecek gerginlikle-

rin, PYD'nin uyumlaştırılma sürecine direnmesinin sonucu olabileceğini öngörebiliriz.

Türk Devleti öncelikle desteklediği muhalif gruplarla birlikte operasyonel güçlerini Kürt grupları içinde giderek öne çıkan PYD'nin bölgedeki varlığını ve askeri gücünü yok etmek için kullanmaya çalışsa da bunu başaramadı. Muhafızlarla PYD arasındaki çatışmaların esas nedeni buydu. AKP Hükümeti, Kürt Açılımı'ndan vazgeçmiş, yine Türk milliyetçisi politikalara, askeri operasyonla gerillanın yok edilmesi 'güvenlikçi' anlayışına geri dönmüştü. ABD'nin Irak'ta ihtiyaç duyduğu istikrar, Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile ilişkilerin düzeltilmesini ve bu amaçla Türkiye Kürdistanı'nda yaşayanlarla ilgili olarak düzenlemeleri gerekli kılmış, Kürt Açılımı bunun sonucunda gündeme gelmişti. Bu sefer PYD'nin öncülüğünü yaptığı özerk yönetim denemesiyle ortaya konulmakta olduğu üzere, Suriye'de bir istikrar aranacaksa eğer Kürtler gözetilmek zorundadır. Esat sonrası Suriye'de ihtiyaç duyulacak istikrar için, Suriyeli Kürtlerin ortaya koyduğu performans dışında olumlu başka bir örnek yok! TC'nin, Suriye'de tek istikrar adası olarak görülen Kürt bölgesine olan düşmanca tutumunun dizginlenmesi, denetlenmesi gerekliliği, işte bu nedenle 'Çözüm Süreci'nin esas temelini oluşturmaktadır.

Erdoğan'ın şahsında cisimleşen Türkiye'nin bölge gücü olma isteğiyle uyumlaştırılarak oluşturulan ikinci 'Açılım Süreci' de, tıpkı birincisi gibi, Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin ve birikiminin, 'barış kültürünün' değil, yayılmacılık ve işgal anlayışının bir gereği olarak şekillenmektedir. Erdoğan Hükümeti, bu gelişmeler ışığında elinde tutuklu bulunan Öcalan'ı sürece dâhil etmekten başka bir şey yapmıyor. Israrla Öcalan'ın muhatabının MİT olduğunu vurguluyor. Silahlı gerillanın sınır dışına çıkması süreci başlamış olmasına karşın, tutuklu birinin muhatap alınmasını sorgulamıyor bile. Öcalan'a bakışı, Kürt sorununda 'devletin elinde bulunan enstrüman' anlayışını aşmıyor. Devlet, Öcalan'ın, bölgesel gelişmelerle ilgili olarak yazdıklarını, tekliflerini denemeye karar verdiğinde, epeydir bozuk olan 'koster'i onarıyor. Bu, devletin Kürt ulusal hareketiyle alay edercesine, aşağılayıcı biçimde bozulabilen ulaşım aracı, Kürtlerle devletin ilişkilerinin simgesi yerine geçiyor. Bu nedenle, koster bozulana kadar 'Çözüm Süreci'nin devlet açısından sağlıklı gittiğini, eğer bozulursa, ortada bir anlaşmazlık olduğunu kesin olarak anlayabileceğiz. Ama bu zamana kadar tarafların yaptıkları açıklamalar dâhil, hiçbir şey bu simgesel ulaşım aracının verdiği mesajlar kadar güvenilir olamayacak. Hiçbiri Öcalan'ın yaptığı açıklamalar kadar bağlayıcı olmadığı için,

sizlik ve kuşku, Öcalan'a duyulan güven yanında önemsiz kalmaktadır. Bu nedenle de süreçten beklentiler yüksek olabilmektedir.

'DEMOKRATİK EMPERYALİZM'

Bu noktada, 2005'te Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan'ın PKK'den ayrılarak ABD işbirlikçisi bir çizgi inşa etmeye girişmesi karşısında Kürt hareketinin içine girebileceği yönelimler ve olası gelişmeler hakkında yaptığımız tespitleri anımsamakta yarar görmekteyiz:

"ABD işbirlikçisi Barzani çizgisinin Kuzey temsilciliğine soyunan bir grubun yönelimi bilinmektedir. Bu grup karşısında merkezde yer alanların etkinliği ve ağır basması bir olumluluk olarak gözükmemektedir. Bu durumda, ABD işbirlikçilerinin toplumsal temellerinin zayıflığı ise, tehlikenin küçük olduğu anlamına gelmemektedir. Bu grubun küçümsemesi, ABD'nin bölgedeki dengeler üzerindeki etkisi nedeniyle, büyük bir yanlış olur. Etkinlikleri, işbirlikçi yönelimin ileride güçlenebilecek olmasından, gelişecek olayların seyri içinde bu politikaların taban bulabilme şansından kaynaklanmaktadır. Bu olasılık, esas olarak ABD'ci çizginin Ortadoğu ölçeğinde etkinlik kurmasıyla doğru orantılı bir biçimde artacaktır." (*Kurtuluş Sosyalist Dergi* 10, Ocak 2005, s. 25-26)

PKK'de çift başlılık ve hizip kabul edilemez olduğundan kardeş Öcalan dışlandı ve güçlenemedi. Bu eğilim PKK'de taban bulamadı. Fakat aynı anda Abdullah Öcalan, içerden yazdığı yazılarla, bölgenin ABD denetiminde yeniden şekillendirileceğini, halkların emperyalist sistemden 'toptan kopuşunun' beklenebileceğini, uzun süre 'asi devletler gibi' davranılamayacağını anlatıyor, bu nedenle de emperyalist hegemon sistemle halkların birlikte 'demokratikleşmesini' öneriyordu:

"... Ortadoğu siyasi güçlerinin anlamak istemedikleri siyasi gerçeklik budur. Bunlar klasik siyaset mantığıyla, ulus-devlet teorisiyle kendilerini sürdürebileceklerini sanmaktadırlar. ABD sistemin emperyal gücü olarak sorumluluklarının gereğini yapmak durumundadır. Diğer güçlerin kendi halklarından zevahiri kurtarmak için göstermek istedikleri muhalefet aldatıcıdır. Bunlar daha çok etkinlikten pay almanın gösterileridir. Önümüzdeki yakın dönemde sistemin tüm önde gelen güç ve kurumları koalisyonu güçlendirerek bölgeye yükleneceklerdir. BM, NATO, AB ve G8'ler hareketinin koordinasyonu yavaş yavaş bölgeye oturtulacaktır. Kimi yer ve zamanlarda Afganistan ve Irak gibi ülkelere askeri hareketler düzenlenerek, kimi ülkelere tehdit yapılarak, bazıları ekonomik silahlar kullanılarak sistemle bütünleşmeye zorlanacaklardır. Karşı direnç oluşturan ülke ve siyasi yapılar üzerine ambargoyu genişletip iflasları sağlanarak sonuç alınmaya çalışılacaktır. Verimsiz ekonomilere birçok yeniden yapılandırma projesi dayatılıp reforme edilmeye, liberalleş-

muhalefet partilerine sorduğu soruları, doğrudan Kürt ulusal hareketinin temsilcilerine sormak gerekir. Kürt ulusal-demokratik hareketinin bu güne kadar biriktirdikleri, bu birikimlerinin neye tahvil olduğu sorusu, bu çözüm sürecinden ulusal-demokratik sorunun çözümü adına ne gibi somut kazanımlar elde edileceği vb. sorular karşılıksız kalmakta, kesilmiş olan çatışmaların bitmesi dışında ileri sürülen bir 'olumluluk' gösterilmemektedir.

PKK, bölgesel gelişmeleri kendi lehine çevirebileceğini düşünerek, 'naif ve garantisiz', 'bir almadan on veren' bir çözüm sürecini göze almış bulunuyor. Geri çekilerek 'gelişmelerin getireceklerine hazırlanmak', 'olayların önlerine çıkarılabileceği olumlu koşulları değerlendirmek için oyunun sürdürülmesi' diye tanımlayabileceğimiz bu anlayış, yani yararcılık, çözüm sürecinin 'felsefesini' temsil ediyor. Suriyeli Kürtler ve PYD, fiili olarak Öcalan'ın çizdiği 'demokratik konfederalizm' anlayışının ötesinde, kendi kaderlerini tayin haklarını kullanarak, şimdilik özerk ve belki de bağımsız bir devlet oluşumunun içine sürükleniyorlar ve Önderlik onları daha ileri gitmemek, devletleşmemek için uyarıyor. Bunun için de PKK ve Öcalan, Suriye Kürtlerinin ve PYD'nin kaderlerini Kuzey Kürdistan'daki 'Çözüm Süreci'ne bağlamalarını öneriyor. PYD ise organik bir bağı olmasa da PKK'nin felsefesini tamamen benimsediğini söylüyor.

PKK'nin geri çekilme için daha önce ileri sürdüğü şartlar, yani Meclis güvencesi ve 'araştırma komisyonu' kurulması gerektiği, aksi takdirde geri çekilmenin mümkün olmayacağı yönündeki açıklamaların hepsi birer şekil şartı ve karikatür şeklinde yerine getirilerek aşılmıştı. Önceden ileri sürdüğü şartları bırakıp bütün bu yapılanları kabul eden bir PKK, süreci ulusal-demokratik hareketin özgücüne güvenerek değil, sürecin akışının getirecekleri ile çözmek istiyor. 'Kendi tek adamı' karşısına en sonunda çıkabilmiş, Öcalan'ın deyimi ile 'lider problemini' aşabilmiş Türk lideri olarak Tayyip Erdoğan ile Abdullah Öcalan'ın kişisel tercihleri içinde sorunun çözümü, bu çözümün ise, ulusal-demokratik hareketin bileşenleri tarafından kabulü beklenmektedir. Kürt kitlelerinde Erdoğan'a karşı oluşan belir-

eğer devlet Öcalan'ın yaptığı açıklamaları beğenmezse 'koster bozulacak'. MİT'in ise başta başbakan olmak üzere bu aşamada kimseyi 'bağlamadığını' bilmek gerekir. Bu arada kuşkusuz ki anayasa tartışma süreci devam edecek ve paralel bir şekilde İmralı'da pazarlık süreci olacak. Kürt ulusal hareketinin bütün bileşenleri kendi görüşlerini söylemeye devam edecekler. Tabii ki, Öcalan aksini belirtene kadar! Öcalan konuştuğundan sonra, o zamana kadar yapılan açıklamalar yeni bir prizmadan geçirilip, değerlendirilecek.

ANAYASA TARTIŞMASI VE TÜRK BURJUVA PARTİLERİ

12 Eylül Anayasa'sının değiştirilmesi eski bir talep ve askeri diktatörlüğün dayattığı anayasanın temel direklerinin değiştirilmesi, bugüne kadar hiçbir iktidar ya da meclis tarafından gerçekleştirilmedi. Toplumda karşılığı olduğu ölçüde AKP hükümeti bu talebi kendi amaçlarına ulaşmak için kullandı. Cumhurbaşkanlığı seçimindeki 367 krizinin ardından yapılan genel seçimler, 12 Eylül Anayasa referandumunda yüzde 58 'evet' oyu ve sonrasında erken seçimde AKP'nin yüksek oy oranı ile tekrar iktidar olması, politik kutuplaşmanın islamcı-küreselleşmeci kanadını temsil eden AKP'nin artan gücünü ve zaferini gösterdi. Şimdi anayasanın köktenci bir şekilde değiştirilmesini isteyen BDP, referandumda boykot tavrını savunmuş, anayasanın değiştirilmesine 'hayır' dememiş, en azından 'eskisinin değiştirilmemesi' anlamına gelebilecek bir savunudan uzak durmuştu. Bu açıdan bugün anayasa tartışmalarının yapılabiliyor olması, referandumda 'hayır' oylarının azınlıkta olmasının sonucu olarak görülmelidir. Anayasa tartışmalarının yapıyor olmasından daha önemli olan ise, hangi temelde yeni bir anayasa savunusu yapıldığıdır.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu, askeri diktatörlüğün anayasanın değiştirilmesi doğrultusunda toplumda var olan genel demokratik talebe karşılık gelmesi amacıyla, uzlaşmak için değil, tam tersine, her bir partinin, bu talebin içeriğini boşaltarak politikalarını dayatabilmek için bir araya gelmesinden oluşmuştur. Ayrıca, herkesin aynı anayasa metninin üzerinde anlaşması, aslında mümkün de değildir. Öncelikle, ABD'nin küreselleşmeci politikalarını uygulamak için iktidar yapılmış bir partiden demokrasi beklemek, demokratik bir anayasa yapmasını beklemek doğru değildir. Bugüne kadarki uygulamaları ile AKP, demokratik hak ve talepleri sahipleniyormuş gibi yapıp kullanarak, içeriğini boşaltıp kendi çıkarına düzenlemeler için çeşni yaparak her bir sorunu daha karmaşık hale getirmek suretiyle antidemokratik niteliğini defalarca göstermiş, demokratik muhalefeti kendi amaçları

kın, fikir ve siyaset konuşsun diyorsa bu iyi mi kötü mü? Elbette iyi. Kılıçdaroğlu sen buna ya iyi de ya da kötü de ya. CHP'nin tek derdi şu bu süreç çözümlerse AK Parti'ye yarayacak. Biz gelecek seçimi düşünerek değil, biz gelecek nesilleri ve Türkiye'nin istikbalini düşünerek hareket ediyoruz. Güzel günler inşallah bizi bekliyor. Kimsenin ölmediği öldürmediği, kinlerin, nefretlerin değil, sevginin büyütüldüğü bir Türkiye hepimizin özlemidir." (<http://t24.com.tr/haber/celik-chp-mahcup-gelini-oyuyor/226825>)

için yönlendirebilmiştir. Anayasa değişikliği dışında, daha kolay olmasına karşın Seçim Yasası veya Siyasi Partiler Yasası da 12 Eylül'ün ürünleri olmasına karşın, önceki iktidarlar gibi AKP'nin de bunları değiştirmek için ciddi bir girişimde bulunmaması ise, diğerleri gibi AKP'nin esas gündeminin demokrasi olmadığını ortaya koyuyor.

Anayasa üzerinde odaklanan tartışma, bu noktadan sonra, değişen dengelerin metne geçirilmesi, belgelenmesi amaçlıdır. AKP hükümetinin uyguladığı politikalara uygun bir anayasa metni yazması, ekonomide özelleştirmeci ve piyasacı bir işçi sınıfı düşmanlığı yanında, 'Yeni-Osmanlı' açılımlarına uygun bir başkanlık sistemi ve bu ölçüde, Kürtlerin kazanılması, sisteme içerilmesi için ulus tanımının tekrar yapılmasını gerekli kıldı. ABD'nin bölgesel düzenlemelerini yürütmeye hevesli AKP'nin 'Yeni-Osmanlı' açılımları ve Erdoğan'ın kişisel hırsı ile bağlantılı olarak gündeme gelen 'Başkanlık Sistemi', Kürtlerin sisteme yeniden eklenmesini gerekli kıldığı ölçüde, Türk milliyetçiliğinin güncellenmesinden ibaret olan yeni bir milliyetçilik tanımı yapmak zorunlu hale geldi. Anayasanın değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecek maddelerinin tartışma konusu olması işte bu zorunlulukların keşişmesi sonucunda ortaya çıktı.

AKP, Anayasa tartışmasının başlangıcında resmi kemalist kavramsallaştırmanın dışına çıkmış gözükse de, Türk milliyetçiliğini savunuyor, islam motifini öne çıkarıp Kürtleri yeni bir 'millet' tanımında içermeye çalışıyordu. "Her türlü milliyetçiliğe karşıyız" derken, Türklüğü etnik kökenin belirleyiciliğinde değil de islam temelinde yeniden tarif ederek Kürtleri de içeren 'millet' kavramını piyasaya sürdü. Osmanlı Devletinde dini grupları belirtmek için kullanılan 'millet' kavramı temelinde, "Türklük" tanımını kaldırarak yerine islam üst kimliğinin belirlediği "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı"⁴ tanımını geçirmeyi önerdi. Ülkenin adı Tür-

⁴ 'Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı', Kürdistan'ı kapsayan Misak-ı Milli tanımından dolayı Kürtlüğü Türklüğe, Kürdistan'da Türkiye'ye ait kılan, içine katan bir tanımdır. Eğer Misak-ı Millinin sınırları Musul ve Kerkük'e kadar genişletilir, bölgedeki gelişmelere göre Kürdistan'ın parçaları nedeniyle federasyon gündeme gelirse, böyle bir siyasi birlik Türklüğe vurgu yapılarak başlanamaz ve bu nedenle islam temelinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olarak şekillenecek yeni 'millet' tanımı, anayasanın vatandaşlık maddesini kaldırarak yola çıkmak zorundadır.

Abdullah Öcalan'ın 2013 Newroz'unda Diyarbakır'da okunan mesajında yaptığı vurgu Türkiye adlandırmasının niteliği ile ilgili bir benzeştirme yapmaktadır. Eğer bu söylem üzerinden gidilirse, Kürtlerin Kürdistan diye adlandırdığı, Türklerin de Türkiye diye adlandırdığı

lere göre o silahlarını kullanacakları zaman ve mekânı beklemek anlamına da geliyor. TC devleti, kendisinin önüne serilen hareket alanında Kürtleri, kendisi için savaşabilecek 'uç beyleri' olarak görüyor ve buna göre davranıyor. Misak-ı Milli'nin yeniden inşa edilmesi amacıyla ortaya konulup oluşturulmaya çalışılan birlik, doğrudan imparatorlukçu emeller ve yayılmacılık anlamına gelmektedir. Bu anlamda, burjuvazinin muhalefet partileri tarafından ileri sürülen, AKP ile PKK arasında gizli bir anlaşma olduğuna yönelik iddiasının karşısında, BDP'lilerin yemin edercesine "gizli bir anlaşma yoktur" diye açıklamalarda bulunmasına bakarak, gerçekten bir anlaşma olmayabileceğini; şu anda içine girilen sürecin Kürt ulusu açısından hiçbir karşılığının ve kazanımının bulunmadığını belirtmeliyiz. Tersi bir durumda, anlaşma olsa bile, böyle bir anlaşmanın garantisinin, garantörlerinin bulunmadığı koşullarda Kürtlerin başına gelecekler daha şimdiden bellidir. Kürt hareketi, Önderliğin kendilerine söylediklerini yapıyor, bunu yaparken de, 'bir bildiği vardır, süreç mutlaka bizim lehimize işliyordur' duygusunu aşamıyor.

Kürtlerde giderek hâkim olan bu duygu ve düşüncenin ne kadar olumlu sonuçlar doğurabileceği ise hayli kuşkuludur. İşte bu yüzden, AKP Hükümet sözcüsü Hüseyin Çelik'in açıklamaları, bu durumu gerçekten tanımlıyor⁹. Çelik'in

özetlenebilir. Esas olarak da Kürtlerle Türkler arasında demokratik bir ilişki ve sorunlara karşı demokratik mücadele süreci inşa ederek silahları iki halk arasındaki ilişkilerde geri dönüşsüz olarak denklem dışına çıkarmaktır.

Tam burada en can alıcı soru çıkar karşımıza: 'İyi güzel de PKK ne olacak?' PKK'nın ne olacağına dair soruya verilecek cevap konusunda açık yürekli olmak gerekiyor. En az önümüzdeki çeyrek asır boyunca Kürtlerin var olduğu her yerde PKK da çeşitli biçimlerde olacak. Suriye'de bir süre daha silahlı; İran'da yakın gelecekte tekrar silahlı; Avrupa'da kurumsal vs. Bunu herkes bilmek durumunda. Ve bu tespiti yaptıktan sonra Türkiye ile PKK konusunda bir hususu tekrar ve özenle vurgulamak gerekiyor; PKK, Türkiye'de de çeşitli biçimlerde olacak. Programları, fikirleri, etki alanındaki siyasi ve sosyal kurumları, demokratik aktiviteleri vs. ile olacak. Ancak Sayın Öcalan'ın yeni dönem kurgusunda PKK'nın silahlı güçlerini Türkiye siyasal sahasının dışına geri dönüşsüz biçimde çıkarmak var. Ve bunun tüm sorumluluğu ile riskini de üstlenmiş durumda. Açıkçası böyle bir görevi onun dışında taşıyabilecek bir aktör de mevcut durumda yok. Hepimizin ve demokrasiden çıkan olan herkesin bu görevde Öcalan'a destek olması gerekiyor. Özellikle legal Kürt siyaseti ve Türkiyeli dostlarımızın bu konuda daha aktif ve sorumlu davranması elzemdir." (<http://t24.com.tr/haber/ayse-tugluka-gore-pkknin-geleceginde-ne-olacak/227520>)

⁹ "Şimdi Öcalan 21 Mart'ta nevrüz nedeniyle bir mektup yazıyor, Öcalan daha önce Kürdistan diyordu bundan vazgeçti. Federasyon dedi, ondan da vazgeçmiş. Demokratik özerklik dedi, ondan da vazgeçmiş, şimdi diyor ki iyi bir demokrasi Kürtlere de Türklerle de yeter. Şimdi Abdullah Öcalan bu noktaya gelmişse ve adamlara da silahın devri geçti silahları bira-

İki ay sonra, 16 Mart 2013'de ise konunun can alıcı yönünü açıklıyordu:

"Suriye'de de facto bir devlet var. Türkiye'nin burayla, Güney Kürdistan'la ilişkisi çok önemlidir."

PKK, Öcalan'ın bölgesel gelişmeleri ve süreci okuması üzerinden, Güney ve Batı parçalarındaki kazanımları değerlendirmek üzere; bu açıdan esas tehlike olarak görülen Türkiye Cumhuriyetinin yatıştırılması, Suriye Kürdistanı'nda ilişkilerin normalleştirilip işbirliğinin kurulması doğrultusunda, çözüm sürecine dâhil olmuştur. Sürece böyle dâhil olabilmesi ise, Suriye Kürdistanı'nın Öcalan'ın gücünü artırmasından kaynaklanmaktadır. PKK, Kürdistan'ın parçalarındaki gelişmeleri kendi öncülüğünde birleştirmeye çalışıp değerlendirirken, emperyalist ülkelerin ve bölgesel güçlerin kendi aralarındaki çelişkilerden yararlanmaya değil de, bizzat emperyalizmin bölgesel planlarında rol talep eden bir politikaya yönelmektedir.

İmralı'daki tutukluluğundan bu yana 'eğer Türkiye bölgesel güç olmak istiyorsa Kürtleri kazanmalıdır'⁷ diyerek, Kürtlere 'koçbaşı' olma işlevini yükleyen Öcalan, uzun süre karşılık bulamadığı teklifine bir yanıt almış, bölgesel gelişmeler bu teklifin değerlendirmeye alınmasını nihayet zorunlu kılmıştır. 'Çözüm' ya da 'Barış Süreci' denen olgu, resmi ideoloji olarak kemalizmin politikalarının değişen koşullardaki işlevsizliğini göstermiş, Suriye'deki oluşum resmi ideolojinin uygulanamazlığını ortaya çıkarmıştır. TC'nin eski politikası bu noktadan sonra işlemiyor ve bölgesel gelişmelere cevap vermiyor.

PKK'nin silahları bırakmadan sınır dışına çekilmesi, eğer ifade edildiği gibi 'Çözüm Süreci'nin ikinci aşamasında devletin atacağı adımları beklemek gibi bir amaç güdüyorsa, Aysel Tuğluk'un ifade ettiği gibi⁸, küresel güçlerin biçeceği rol-

⁷ "... Ortadoğu'da Kürtleri çok yönlü kazanmak, çok ciddi ve stratejik bir tehlike konusu olabilecek ve geçmişte olduğu gibi gelecekte daha da gelişecek bu durumu tersine çevirmek Türkiye'nin en temel stratejik görevi olmalıdır. Kürtlerin halk olarak kazanılması Ortadoğu'nun kazanılmasıdır.

...
Bölgesel liderlik özgücüne dayalı olarak, en iddialı konuma gelecektir. Özellikle Kürtlerin bölgesel dostluğu, bölgesel gücüne büyük katkı sağlayacaktır. Tarihte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de Kürtlerin bu rolü Ortadoğu'da haklı ve güçlü olmanın temeli olacaktır. Stratejik bir tehlike olarak görülmeğe çıkıp dayanılan temel bir güç haline gelecektir. Bu temelde Balkanlardan Kafkasya'ya ve Orta Asya'ya kadar güçlenmenin yolu açılacaktır." (Abdullah Öcalan, *İmralı Savunması*, 1999)

⁸ "... Elbette bazı riskler var. Ancak bir temel hatırlatmada bulunmak gerekiyor. Bu defaki 'süreç', bir sonuç değil bir başlangıçtır. Bu başlangıç 'Demokratik mücadele stratejisi' olarak

kiye olduğuna göre Kürdistan yok oluyor, vatandaşlık Türkiyelilik olarak tanımlandığına göre de Türkiye'de yaşayanlar Türk olarak damgalanmış oluyordu. Üstelik AKP bu sonuca, Kürtlerin rızası alınarak ulaşabileceğini düşünüyor. Çünkü bir noktadan bakıldığında, bu kavramsallaştırma, şu ana kadar devlet cephesinden söylenmiş en 'nötr' tanım gibi gözüküyor!

Bunun karşısında yer alan MHP ve CHP ise, 'Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı' ve kimlik olarak 'Türkiyelilik' önerisini, 'Türkiye Cumhuriyetinin tasfiyesi', 'bölünme' ve 'laik rejimin elden gitmesi' olarak karşıladılar. AKP'nin ideolojik kökenlerinden dolayı, emperyalizmin önerileri ve bölgesel gelişmeler karşısında gösterebildiği esnek tavır ve muhaliflerine göre 'maceracılık', kemalist CHP ve faşist MHP gibi partiler için 'çılgınlık', 'bölücülük' ve 'vatana ihanet' olarak görülmektedir. Tarafların, devletin temel niteliklerinin değiştirilmeyeceği gibi, değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek anayasa maddelerinin üzerinde anlaşabilmesi, işte bu nedenlerle mümkün gözüküyor.

Oysaki CHP ve MHP, AKP'nin önerisinin lafzına değil de özüne baksa, bu 'nötr' gözükken kavramsallaştırmanın altında nezih bir Türk milliyetçiliğinin yattığını, Türkün gücünü bölgeye genişletmek isteyen AKP'nin taktik bir 'geri adım' atarak da olsa Türklüğü yüceltmeyi önerdiğini görebilirlerdi. Bu tanımın, bölgesel yayılmacılık için gerekli hazırlık ve iç düzenlemeye dair olduğu ve aslında 'dim-yattaki pirinci' önerdiği ortadaydı. Kuşkusuz ki CHP ve MHP, altında Türklük yatan bu 'nötr' tanımı kabul edebilirler ve anayasanın değiştirilmez denilen maddeleri böylece değişebilirdi de! Ama onlar her koşulda 'eldeki bulguru' tehlikede görüyorlar zaten! İlkesel anlaşmazlığın temelinde iktidarın zorunlu olarak yüklendiği bölgesel 'taşeronluk' hizmetlerinin sonuçlarını, muhalefetin 'maceracılık' olarak görmesi yatıyor.

AKP Hükümetinin karşısında yer alan partilerin demokrasi anlayışları bu nedenle, AKP'nin önerisinden daha 'antidemokratik' görülmektedir. AKP, söylem düzeyinde "her türlü milliyetçiliğe karşıyız" demek yoluyla olsun, Kürt ve Türk'ü 'Türkiyelilik' kavramında eşitlediğini ileri sürme denemesiyle olsun, en azından sürecin başında bir eşitlik görüntüsünü vermeye çalışıyordu. Bu girişim, AKP

bir ve aynı coğrafyayı çağrıştırdığı ölçüde, özel olarak Kürdistan'dan geriye çok az şey kalabilir!

"... bugün kadim Anadolu'yu Türkiye olarak yaşayan Türk halkı bilmeli ki Kürtlerle bin yılla yakın İslam bayrağı altındaki ortak yaşamları kardeşlik ve dayanışma hukukuna dayanmaktadır." (Abdullah Öcalan, *2013 Nевroz*, Diyarbakır)

hükümetinin bölgesel hayalleri, Erdoğan'ın büyük ölçüde bu hayallere bağladığı kişisel ihtirasları ve bunları desteklemeyi düşünebildiği oranda oligarşinin yönetimlerinden kaynaklansa da, sisteme katılmaları için Kürtlere önerilmiş bir uzlaşma teklifiydi. CHP, kamuoyunda Kürt sorununun çözülmesi yönünde oluşan genel havaya ters düşmemek için başlangıçta temkinli bir tutum takınmıştı. İçinden bir grubun sorunun kabul edilip demokratik şekillerde çözülmesi yönündeki tercihlerine rağmen, kemalist-milliyetçi grubunun belirleyiciliğinden çıkamayan CHP, ulus oldukları gerçekliğini reddettikleri Kürtler karşısında Türklüğü en yüce değer olarak kutsamayı tercih etti. MHP'nin katı ırkçı tutumu, Kürt diye bir ulusun olmadığı yönündeki söylemleri bile bu süreç içinde kısmen değişerek, 'Kürt kökenli Türk yurttaşlar' düzeyine 'gelebildi'. Kuşkusuz ki MHP'ye göre Kürt kökenliler de 'Türk' olmaktadır. Otuz yıllık gerilla savaşı, Türk milliyetçiliğini ideolojik düzeyde ancak bu kadar yerinden oynatabilmiş gözüküyor. Bu nedenle de Kürt hareketinin kendilerine yönelik en ileri görülen teklifi değerlendirmeye alması, bir yere kadar anlaşılabilir olmaktadır. Kısmen 'denize düşen yılanı sarılır' deyişinde olduğu gibi, Kürtler şimdilik AKP'ye sarılmayı tercih etmekte, bu nedenle de onun su yüzünde kalmasını sağlamaktadırlar.

KÜRT KİTLE PARTİSİ BDP VE ANAYASA

BDP, Kürt ulusal hareketinin temsilcisi bir siyasi kitle partisi olarak, PKK'nin ve onun lideri Öcalan'ın oluşturduğu bir ideolojik ortamın içinden beslenmektedir. BDP Başkanı Selahattin Demirtaş⁵, bir röportajda, 'eğer antidemokratik olcaksa başkanlık önerisini Kürtlere özerklik verse bile kabul etmeyeceklerini' söylemekte, bir başka milletvekili Altan Tan şeriatı savunarak laikliğin kaldırılmasını önerirken, diğerleri BDP'nin laiklik konusunda hassas olduğunu ileri sürebilmektedir. Süreç içinde bu farklı çıkışlar, BDP'nin veya ulusal hareketin farklı bileşenlerinin ulusal soruna ait taleplerini dile getirmeye çalışıyor olsa da, sonuç olarak İmralı'da çizilen yol haritasına engel olmamak kaygısı ile ilişkilenecek durumda kalıyorlar. İleri sürülen bu taleplerin her biri, Öcalan'ın şimdilik çerçevesi bilinmeyen anlaşma ya da uzlaşma zeminine atfen ilettiği direktiflerle uyumlulaştırıl-

⁵ "... Barış ile AKP'nin başkanlık sistemi önerisi arasında hiçbir bağ yok. Barışın şartı başkanlık değildir. Anayasaya Özerk Kürdistan bile yazsalar otoriter bir başkanlık sistemine evet demeyiz." (<http://t24.com.tr/haber/demirtas-anayasaya-ozerk-kurdistan-yazsalar-bile-baskanlik-sistemine-eyet-demeyiz/228286>)

bile çıkmadan, hatta tartışılmadan, başlangıçta 'Türkiyelilik' önerenler bile hızla 'Türklük' vurgusuna geri döndü!

Oysaki devletin içinde bulunduğu koşullar, bölgesel gelişmeler ve Kürdistan'ın parçalarında yaşananlar, Kuzey Kürdistan bölgesi için PKK'nin pazarlık şansını artırmıştı. Tek taraflı ateşkeslerle devleti masaya oturtmaya, kendisini muhatap almaya zorlayan ama bunu başaramayan PKK, emperyalistlerin bölgeye müdahaleleriyle ortaya çıkan gelişmelerin sonucunda, bir düzeyde muhatap alınmak zorunda kalındı. Fakat PKK, devletle masaya oturmak, tanınmak amaçlı ilan ettiği ateşkesler süreci içinde ideolojik olarak çubuğu sistemin içine doğru bükmüş; bağımsızlıkçı çizgiden, birlikte yaşamaya, 'demokratik cumhuriyet' ya da 'demokratik konfederalizm'e gelmişti. Farklı devletler içinde bulunan parçalarının kendi aralarında oluşturacakları bir kültürel yapılanmayı tarif ederek, modernizmin ulus ve ulus devlet dayatmasını reddettiğini söylese de, ilan ettiği konfederalizm, içinde yaşayacağı egemen ulus devletlerini sorun etmiyordu.

Süren gerilla mücadelesi ile ileri sürülen taleplerin uyumsuzluğu, ileri sürülen talepler için bir gerilla savaşına gerek olup olmadığı ise ayrı bir sorundu ve bir çelişki olarak görülüyordu. PKK'nin geçirdiği bu değişim, devletçe muhatap alınması durumunda silahların bırakılmasının maddi zeminini oluşturmuştu. Bu anlamda ideolojik olarak savunulanlar, anlık bir taktik gereği değildi. AKP Hükümeti bir şekliyle PKK'yi muhatap almaya karar verdiğinde hızlı yanıt almasının zemini oluşmuş durumdaydı. PKK'nin bunca geri çekilmesi, ideolojisini 'TC içinde birlik' merkezli olarak yeniden oluşturması, Türk milliyetçiliği tarafından hep taktik adımlar olarak değerlendirildi ve prim verilmedi. Talep edilen ve savunulanlar için gerilla mücadelesinin verilmek zorunda kalınması ise, 'samimiyetsizlik'in ve 'kandırmaca'nın belgesi olarak ileri sürüldü. Kürt ulusal hareketini böyle suçlayanlar kendi sicillerine ve demokrasi karnelerine bakma gereği duymadılar.

Bu koşullarda PKK'nin devletle ilişkisi, emperyalistlerin bölgedeki konumlarıyla, hedefleriyle de ilişkilenebilir, pazarlık süreçlerine bu parametreleri dâhil etmeyi kendi açılarından gerekli kılıyordu.

16 Ocak 2013'de BDP Eş-başkanı Selahattin Demirtaş, Diyarbakır'da yaptığı bir açıklamada şöyle diyordu:

"Süreçte sadece Türkiye'deki Kürtlerin kaderi çizilmiyor, bütün Kürdistan'ın kaderi çiziliyor. Kürtlerin ulusal taleplerde birlikte hareket etmeleri gerekiyor. Sürece Erbil veya İmralı-Erbil adı verilebilir? Diğer tüm grup ve fraksiyonları da bu sürece katmalıyız."

bir sır olarak kalmaktadır. İşte bu nedenle, militarist-milliyetçi ideolojinin yenilmiş olmasının, ulusal-demokratik hareket için oluşturduğu olumlu koşulların ne derece yerinde değerlendirildiği tartışmalı bir hale gelmektedir! Büyük oranda anayasa hazırlık süreciyle ilişkilendirilmesi gereken pazarlık sürecinden, ulusal hareketin ve temsilcisi PKK'nin ne beklediği belirsiz olması bir yana, çözüm sürecinin tek temsilcisi Öcalan'ın, eğer varsa, beyan ettiği talep ya da talepler de bilinmemektedir. Ulusal-demokratik hareketin çözüm sürecindeki demokrasisi, tek kişinin şahsına kadar daraldığı gibi, onun tarafından taleplerinin herhangi bir maddesi de açıklanmış değildir.

ÇÖZÜM SÜRECİNİN ARKA PLANI: PRAGMATİZM

Hem 'Kürt Açılımı' hem de 'Çözüm Süreci', ulusal-demokratik hareketin ve sınıf mücadelesinin birlikte oluşturduğu genel bir demokrasi mücadelesinin ortaya çıkartıp devlete dayattığı bir gelişmeden çok bölgesel gelişmelerin dayattığı zorunlulukların ve 'Yeni-Osmanlıcı' hedefler içinde Kürt ulusal hareketi ile bir tür ittifak gereğinin sonucunda gündeme geldi. Bu anlamda gelişmeler, Türk oligarşisinin bölgesel hayalleri ile emperyalizmin Türk Devletinden beklentilerinin kesiştiği noktada Kürt hareketinin sürece dâhil edilmesi kaygısının ürünüdür. Bu nedenle bütün demokratik taleplerle ilişkilenmesinde olduğu gibi devlet, Kürt ulusunun ulusal-demokratik taleplerine de zorunlu kaldığı ölçüde pragmatik bir açıdan yaklaşıyor. Bölgesel koşullar, emperyalist müdahaleler ve Suriye'deki iç savaş, Kürtlerle ilişkinin yeniden düzenlenmesini dayattığından, yeni ilişkinin belgesi olması gereken anayasa metni üzerinde tartışmalar yoğunlaşıyor. İşte bu nedenle ilk akla gelen örnek, yine bir savaş dönemi metni olan 1921 Anayasası olmuştur. Anayasa tartışmalarının başlangıçta, Kürtlere bir şekliyle bölgesel özerklikler veren ve ilişkiyi bu temelde düzenleyen bu örneğin üzerinden yürümesi anlamlıdır. Çünkü bir geçiş dönemi anayasasıdır ve Cumhuriyet rejimi kendini sağlama aldığı ölçüde Kürtlerle olan zımnî mutabakat hızla bozulmuştur. 1921 Anayasasındaki özerklikler 29 Ekim 1923'te sessiz sedasız kaldırılmış, 1924'te vatandaşlık Türklükle ikame edilmiştir. 1924 Anayasası, kısacası "Vatandaşsan Türksün" diyordu.

Kurtuluş Savaşı döneminin anayasası olan 1921 Anayasası kısa süreli de olsa yürürlükte kalmıştı ve zımnî bir mutabakatı içeriyordu. Kürtler açısından büyük umutlarla başlayan bu son 'Çözüm Süreci' içinde ise, bu sefer ortaya bir belge

mak üzere anlam kazanıyor, 'Çözüm Süreci'ne hizmet etmek, zarar vermemek ve onunla uyumlu olmak kaygısı altında belirleniyorlar.

Birinci 'Kürt Açılımı' ile ikinci 'Çözüm Süreci' arasındaki benzerlikler ve farklılıklar sıralanırken, ilkinde belirli taleplerin gündemde olduğu, devletin bunları boşlukta bıraktığını belirtmiştik. Oslo sürecine paralel olarak Öcalan ile görüşmeler yürütülmüştü. Süreç kesintiye uğradığında belki de bir imha planının kıyısından dönüldü. Bunlar kesin olarak bilinmemekle birlikte, ulusal-demokratik hareketin tasfiye edilmek istenmesinin sonucu olarak, sürecin gelişimi, Kürtlerin Öcalan üzerinden siyaset geliştirmeleri, Öcalan'ın bir kampanya ile 'siyasi irade' olarak öne sürülmesi ve devletin Öcalan'ı hedef alması biçiminde oldu.

Birinci açılım sürecinin ulusal sorunu çözmeden bitirilmesinin ardından devlet, ulusal-demokratik hareketi tasfiyeye yönelmişti. Bu amaçla, Öcalan üzerinde baskısını yükseltti. Erdoğan'ın yağlı urgan sallayarak idam cezasını gündemleştirilmesi, o dönemde işaret ettiğimiz gibi, ulusal-demokratik hareketi ve PKK'yi, Öcalan üzerinden tahrik amaçlıydı:

"... mücadele Öcalan üzerinde odaklanmış, tasfiye çabalarına karşı duran Kürt ulusal hareketi de -Kandil ve Mahmur'dan dönüşler, İmralı'daki koşullar ya da en son DTP milletvekillerinin 'sine-i millet' kararını geri çekerek BDP'ye katılmalarında olduğu gibi- Öcalan'ı politikasının merkezine yerleştirip dayatmıştır." (*Ulusal Sorun ve Kontra Devlet*, Ocak 2010, s. 15)

Gücünü kitleliliğinden ve kitlelerin mücadeleye örgütlü katılımından alan ulusal-demokratik hareketin bu noktada bir kişiye yapılan aşırı vurgunun getirebileceği olumsuzlukları akılda tutması gerekiyordu. Bu dün olduğu gibi bugün de önemli bir gerekliliktir. Ulusal-demokratik hareketin dün olduğu gibi bugün de en zayıf halkası, iradesini bir kişinin belirleyiciliğine teslim etmiş olmasıdır.

'Çözüm Süreci', Öcalan'ın muhatap alınmasıyla başlamıştı. Çünkü ulusal hareketin her kademesi, 'iradesi irademizdir' beyanıyla zaten Öcalan'a temsil yetkisini sunmuştu. Bu noktadan geriye, Öcalan'a güvenmek ve onun çizdiği yol haritasına uymaktan başka bir seçenek kalmıyordu! Ulusal-demokratik hareketin demokrasisi, hareketin ideolojik ve pratik tarihinin özel koşullarının sonucunda liderine, tek kişiye, Öcalan'a kadar daralmıştı. Öcalan ise, birinci çözüm sürecinden farklı olarak, ikincisinde 'barış isteği dışında' olası hiçbir talep ileri sürmüyor, sadece 'barış' öneriyor. 'Silahların zamanının geçtiğini', bu tutumunun ilkesel olduğunu vurguluyor. Bu nedenle, açık ve kitlelerin aktif ve örgütlü katıldığı bir niteliğe sahip olmayan, Önderliğin (Öcalan) çizdiği rotaya harfiyen uymazsa par-

çalanma tehlikesi mutlak olan ulusal hareket, sonuna kadar pragmatizme yöneldi ve bu pragmatizmi yürütme yetkisini de Öcalan şahsında bir kişiye bıraktı.

Kürt ulusal hareketinin kitle partisi BDP, ulusal-demokratik hareketin bugüne kadar resmi ideolojiyle mücadele ederek kazandığı birikimleri zaman zaman ifade etmeye çalışsa da, yürütülen pragmatist politika nedeniyle tutarlı olması mümkün gözükmemektedir. Ulusal hareketin yönünü belirleyen Önderlik, hızlı bir şekilde değişim geçirebiliyor ve bu değişim içinde, tarihi olayları olduğu gibi, bir tarih içinde oluşan ve sınıfsal karşılıkları bulunan kavramları teker teker dönüşüme uğratarak kendi yüklediği anlamlarla anılmasını istiyor. Örneğin, CHP milletvekili Birgül Ayman Güler'in, "Kürt milliyetçiliğini bana 'ilericilik' ve 'bağsızlık' diye yutturamazsınız. Türk ulusuyla Kürt milliyetini eşit ve eş değerde gördüremezsiniz" şeklindeki Meclis konuşmasına BDP'lilerin tepkileri, bu kavramsal dönüşüm ve temelsizlik nedeniyle, "biz milliyetçi değiliz" çerçevesini aşmamıştı. BDP içinde ulus, millet, milliyet kavramlarının ne olduğunu bilen birçok yönetici olduğundan emin olduğumuz gibi, bu kişilerin Öcalan'ın çizdiği çerçevenin dışına çıkamayacağını da bilmeliyiz.

İsmail Beşikçi, bu tutumu eleştirerek sormaktadır:

"Bu cevap, bu tutum üzerinde bir az durmak gerekir. Her şeyden önce, 'siz neden milliyetçi değilsiniz?'"

Birgül Ayman Güler'in bu sözlerine tepkilerin, 'milliyetçi değiliz' çerçevesinde kalmasında, Öcalan'ın⁶ İmralı'da ifade ettiği 'kapitalist modernizm'in dayatması

⁶ "Benim için İmralı Cezaevi, Kürt olgusunu ve sorununu algılamak ve çözüm olanaklarını kurgulamak açısından tam bir hakikat savaşı alanına dönüştü. Pozitivist bir dogmatik olduğumun derinliğine farkına varmam tecritle oldukça ilişkilidir. Farklı modernite kavramlarını, ulus inşalarının çok çeşitli modellerinin olabileceğini, genelde toplumsal yapılanmaların insan eliyle yaratılmış kurgusal yapılar olduğunu ve esnek bir doğaları bulunduğunu tecrit koşullarında idrak ettim. Özellikle ulus devletçiliği aşmak benim için çok önemliydi. Bu kavram benim için uzun süre Marksist-Leninist-Stalinist bir ilkeydi; asla değiştirilmemesi gereken bir dogma niteliğindedi... Reel sosyalizm ulus devlet kavramını aşmadığı ve temel modernite gerçeği olarak kavradığı için, başka tür bir ulusçuluğun, örneğin demokratik ulusçuluğun olabileceğini düşünmemiştik. Ulus dediğin illa devleti olması gereken bir şeydi! Kürtler bir ulus ise mutlaka bir devletlerinin de olması gerekirdi! Halbuki toplumsal olgular üzerinde yoğunlaştıkça, ulusun kendisinin son birkaç yüzyılın en boş gerçeği olduğunu, kapitalizmin güçlü etkisi altında şekillendiğini ve özellikle ulus devlet modelinin toplumlar için demirden bir kafes olduğunu kavradıkça, hem özgürlük hem de toplumsallık kavramının daha değerli olduğunu fark etmiştim. Ulus devletçilik uğruna savaşmanın kapitalizm için savaşmak olduğunu fark ettikçe siyaset felsefemde büyük dönüşümler söz konusu oldu. Kendimin bir bakıma ka-

"... bu hafta İmralı'nın kapılarını açsalar ve bana git deseler çıkmam buradan. Çünkü beni buraya Kürt sorunu nedeniyle koydular. Ben bir dava adamıyım. Siyasi nedenle buradayım. Siyasi davam çözülmeden benim buradan çıkmamın imkânı da, gereği de yok. Benim özgürlüğüm üzerinden kurgulanmış bir süreci tehlikeli bulurum. Cezaevi, bu sorun çözülürse anlamsızlaşır ve belki bir gün çıkarım buradan. Ama onun ötesinde benim özgürlüğümün öne çıkarılmasını ve özellikle tartışılmasını doğru bulmuyorum." (Taraftan gazetesinden Neşe Düzel'e konuşan Selahattin Demirtaş çözüm süreci ve anayasa çalışmalarına ilişkin önemli açıklamalarda bulundu.)

Görüldüğü gibi Öcalan, siyasi davayı çözecek kişi ve muhatap olarak kendisinin görülmesini sorun etmemektedir. Bunu bazı muhalif Kürt çevreleri dışında, ulusal hareketin içinden sorun edenler var mı bu da bilinmemektedir. Bu durumda masanın bir tarafında Öcalan'ın oturması kadar ve belki de ondan önemli olan şey, öteki tarafında oturanın kimliğidir. Hükümetin dediği gibi, 'MİT oturuyor' demek tam cevabı oluşturmuyor. Hatta 'devlet' yanıtı verildiğinde de, ABD'nin bilgisi dışında kimsenin masanın öteki tarafında oturamayacağını bilmek gerekiyor. Gerilla çatışmasından barış sürecine, barış sürecinden gerilla çatışmalarına böyle hızlı geçilebilmesi, bir pazarlık sürecini ve bu pazarlık sürecinde anlaşılmadığında ise silahların tekrar devreye girebileceğini gösteriyor. Bu durumda ise Kürt halkının haklı demokratik talepleri üzerinde süren bir pazarlığın ve bu pazarlığın taraflarının neler talep ettiğinin açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi, güvencelerinin oluşturulması gerekmektedir.

Taraflar ısrarla, aralarında bir pazarlık ya da anlaşma olmadığını beyan ediyorlar ve sadece 'akan kanın durması, anaların ağlamaması' için 'barış' talep ettiklerini ileri sürüyorlar. Bu iddia, Kürdistan'ın sömürge olmasından kaynaklanan ve Kürt ulusunun ulusal-demokratik talepleri üstünde yükselen mücadelesiyle, bu mücadelenin bir dönemiyle çelişki oluşturuyor. Ulusal hareketin farklı parçaları, bileşenleri, zaman zaman çeşitli ulusal taleplerden söz etseler, bunları vurgulamak isteseler de, süreci belirleyen ulusal-demokratik mücadelenin üstüne yükseldiği taleplerin geri çekilmesidir. Belirli ve mücadele içinde tanımlanarak oluşturulmuş olan bu talepler geri çekilirken, bunların yerine, hiçbir somut tarihsel talebe karşılık gelmeyen belirsiz bir 'barış' kavramı ikame edilmiştir.

Barışa, silahların susması sonrasında, devletin düzenlemelerinin üzerinden ulaştırılması umulmaktadır. Silahlar bırakılmadan sınır dışına çekilmek, devletin düzenlemeler yapması için ona zaman ve şans tanıma şeklinde açıklanırken, devletin düzenlemelerinin içeriği ve buna yönelik olarak ne talep edildiği ise neredeyse

anlaşılsaydı, Suriye'deki çıkış sonrası durumlara düşülmeyebilirdi. Yüzeysel ve geç değerlendirmeler zamanında hareket etmemeye ve insiyatıfı kaybetmeye yol açar.

Mevcut tıkalı duruma düşülmesinde zamanında teorik-praradigmatik değişimin yapılmaması etkili olmuştur..." (Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s. 265, Çetin Yayınları, Haziran 2004, İstanbul)

Ulusal hareketin teorisinin üreticisi olan Öcalan, yukarıda belirtilen olumsuzlukların sorumlusu olduğunu kabul ediyor olmalı. O, yöntem olarak gelişmeleri hep kendi öngören ve ama zamanında teorik uyum sağlanamamasını, tutucu ve eski kafalıların direnişine bağlayan bir tercihe sahip. Yine de ifade ettiklerinden, teorik şekillenmenin, gelişmenin, bölgesel dengelere bağlı olası gelişmeleri doğru okumak olarak anlaşıldığını çıkarmak mümkün olmaktadır.

Öcalan'ın yakalanması ve İmralı'ya koyulmasıyla başlayan ve tarihinin neredeyse yarısını oluşturan süreç içinde, 'Öcalan'ın mutlak otoritesinin fiilen ortadan kalkmış olması nedeniyle', başka bir demokrasi deneyiminin gelişmesi ve teoriyle başka türden bir ilişki kurulması olanakları oluşabilirdi. Öcalan'ın yokluğunda da aynı kültür ve siyasal iklim devam etti. Bu bir kısır döngüydü. Kişi değil yapı sorunuydu. PKK, devletin eline düşen liderini korumak gibi haklı bir kaygıyla, sonuna kadar Öcalan'ın arkasında durdu. Fakat bu duruş, siyasi iradesini devletin elindeki bir tutsakta cisimleştirmek gibi bir tutuma vardığı için, sonunda PKK'nin iradesi devletin eline geçmiş oluyordu. Öcalan'ın yokluğunda da Kandil ve PKK gelişmelerden yararlanarak kendini geliştirdi. PKK'nin varlığını sürdürmesi, yok olmaması ve hatta daha güçlü bir bölgesel aktör olması, Öcalan'ın hem fiziksel güvenliği hem de pazarlık gücünü artırıyordu. Yine de Önderlik devletin elindeydi ve sanki hassas bir sinir ucu gibi, PKK içine doğru hamleler yapmak bu sayede devletin başvurduğu bir yol olmaya başladı.

Demokrasininin daralmasına paralel olarak başlangıçtaki talepler de değişmiş, 'bağımsız birleşik Kürdistan' talebinden, ulusal azınlık hakları çerçevesine gerilemişti. Gündeme gelen çözüm süreci içinde ise, ulusal azınlık hakları için, iç mevzuatta düzenlemeler yapılması talebi bizzat Öcalan tarafından geri çekildi. İç ve dış siyasi durumun ulusal hareket için 'en olumlu' koşulları sunduğu ortamda, pazarlık masasının bir tarafında oturan 'İmralı', bilinen hiçbir talep ileri sürmeden yer almakta, sürecin beklenmesini ve sorgulanmamasını talep etmektedir.

BDP Eş-başkanı Selahattin Demirtaş'ın, İmralı ziyareti sonrası açıklamalarında Öcalan'ın sürece yaklaşımıyla ve kendi konumuyla ilgili aktardığı değerlendirmesi bu açıdan önemlidir:

olan 'ulusçuluk' ve 'ulus devlet'in yadsınması, reddedilmesi anlayışına uyum sağlama çabası etkili olmuştur. Bu nedenle CHP'deki karışıklık bir yönüyle BDP içinde de görülebilir. Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyesi milletvekilleri 'Kürtlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'na saygı duyulmasından söz ettiklerinde, peşi sıra olumlu bir şeyler söylenebilir umuduna kapılmadan düşünmek gerekiyor artık. Sonuçta süreci belirleyen, Öcalan'ın İmralı'da çizdiği yol haritası olduğuna göre, ulusların kaderlerini tayin hakkına 'barış prizması' ile baktığımızda, kavramın ifade ettiğinin tam tersi sonuçlar çıkarmamız mümkün olabiliyor! Öcalan, bırakın ulus olmanın getirdiği talepleri, ulusal azınlıklar için gerekli olan talepleri bile bu aşamada gereksiz bulduğuna göre, ulusların kaderlerini tayin hakkı, somut olarak 'biat etme özgürlüğü', 'hakkı' haline neden dönüşmesin?

Eğer ideoloji ve teori, reel politığın hizmetine sokulursa, kâğıt üzerinde yazan değil de yazmayan daha önemli hale gelebilir. 'Çözüm Süreci'nin ihtiyacı ve gereği olarak, devletin barışa doğru hareketinin önünü açmak amacıyla ona kolaylıklar sağlamak için, ulusal hareket ideolojisini eğip bükmeye, ihtiyaca göre değiştirmeye başlarsa, kuşkusuz ki sürece pragmatizm egemen olmuş demektir ve ulusal-demokratik hareketin olduğu gibi genel olarak demokrasinin neler kaybettiği önemsenmeyebilir!

Kürt ulusal hareketinin kitle partisi, milyonların oyunu alan bu siyasal parti, önemli bir güç olarak PKK'nin gölgesinde siyaset yapmaktadır. BDP'nin 'Çözüm Süreci' içinde önce 'postacı' olarak değerlendirilmesi, PKK ve Öcalan'la ilişkisinin bu niteliğinden kaynaklandı. Bu bir 'olumsuzluk' gibi algılanabilirse de, bu 'olumsuzluk' olmadan siyaset yapabileceğinin hiçbir garantisi bulunmuyor. En ufak bir demokratik hakka, Kürtlerle ilgili herhangi bir kazanıma tahammülü olmayan devlet, PKK'nin silahlı mücadelesi olmadığı takdirde, BDP'ye hiçbir varlık hakkı tanımayacaktır. Birçok Kürt partisini kapatmış, milletvekillerini cezavlerine tıkmış bir devletten söz ediyorsak, BDP ya da başka bir Kürt partisi için siyaset yapmanın garantisinin silah olmaktan çıkartılmasının güvencesi verilmediği, bu güven ve koşullar sağlanmadığı sürece, BDP ile PKK'yi çok farklı şeyler olarak görmemek ve ilişkilerinde silahın belirleyiciliğini yadsımamak gerekir. Bu açıdan BDP'ye yöneltilebilen bir eleştiri olan bu 'olumsuzluk'u ortadan kaldıracak olan BDP ya da PKK değil, devlettir. İçinde bulunduğumuz 'Çözüm Süreci',

pitalist modernitenin kurbanı olduğunu fark ettim." (Abdullah Öcalan, *Kürdistan-Devrim Manifestosu*)

silahlar sustuğunda, devletin Kürt siyasetinin önünü açıp açmayacağına bir kez daha test edilmesi anlamına gelecektir. Ya da ulusal hareketin silahların devrinin geçtiği gibi stratejik bir tercihin ideolojisini yapmaya başlamasının ardında yatan pazarlığı ve bu pazarlığın neye dayandığını görmüş olacağız.

Kitleleri siyasete katması, örgütlülük ve deneyimi ile BDP, önemli bir demokrasi birikimini temsil ediyor. ‘Çözüm Süreci’nde Kürt kitlelerin inisiyatifini temsil etmeye en yakın parti durumunda bulunsa da, Kürdistan coğrafyasının ve mücadelenin tarihinin oluşturduğu özellikler üzerinden şekillenen Öcalan’ın konumu, BDP’nin, Önderliğin çizdiği haritanın sorgulanmadan uygulanması gibi bir pragmatizmi kabul etmesini zorunlu kılıyor. BDP’ye, kitlenin doğrudan inisiyatifini devreye sokmak değil de, ‘Çözüm Süreci’ne kayıtsız desteklerinin sağlanması görevi düşüyor.

GERİLLA MÜCADELESİ VE PKK

Kürdistan tarihinde yer alan ulusal hareketler olduğu gibi, marksist yönelimli olanlar da vardı. PKK, kendi bulunduğu alanda hem Türk solu hem de Kürt solu ile ilişkisini demokratik bir temelde değil, siyasi tekelcilik üzerinden kurdu; kendisine biat etmeyenlere siyasi olarak yaşama şansı vermedi. Bu durumda Kürt toplumunun o güne kadar geliştirmiş olduğu siyasi ve demokratik ne birikim varsa, aslında hepsini tasfiye etmiş oluyor, kendisiyle bir sıfır noktası çekiyordu. Bu nedenle farklı çizgilerden katılanların getirdikleri dışında PKK’nin ilişkilendiği, devralıp sürdürdüğü bir demokratik birikimden, gelenekten söz edilemez.

PKK, iki kutuplu dünya politikalarının ve sınıf ilişkilerinin belirleyici olduğu koşullarda, –feodal ilişkilerin yoğun olarak yaşanmasına karşın, diğer parçalarından farklı olarak kapitalist üretim ilişkilerinin belirleyici hale gelmeye başladığı– Kuzey Kürdistan’da marksist söylemli bir parti olarak ortaya çıktı. Ancak PKK, başlangıcından bu yana lider partisiydi. Gerillalar için biçimsel olarak da olsa tartışma ve karar süreçlerine katılmak, içinden çıktıkları toplumla kıyaslandığında, ilk demokrasi deneyimlerini oluşturuyordu. Bu konuda dağarcıklarında ne kadar çok bilgi varsa hepsi Önderliğin ağzından çıkanlardı ve Önderlikten duydukları ile konuşup düşünmeye çalışıyorlardı. Tek kişinin belirleyiciliği, feodal-doğu toplumlarının özellikleri arasında sayılsa da, özellikle 12 Eylül askeri diktatörlüğünün baskılarının altında kalan Kürt yoksul köylülüğünün, kadınların ve gençliğin yoğun katılımı, PKK’nin demokrasininin temelini oluşturdu. Konuşmaya yeni başlayan çocukların kendi özgün cümlelerini kurmaya başlamadan önce taklidin

işlevi neyse, feodal toplumsal ilişki ve baskılardan gerilla kıyafetleri ile kurtulan yoksul köylülük, Kürt kadınları ve gençleri için Önderliğin sözleri de aynı işleve sahip oldu. Buraya kadar bir sorun yoktu, ama Önderlik kendi cümlelerini kurmaya başlayanları sapkınlıkla ve çizgiden sapmakla suçladığında demokrasinin gelişmesi o düzeyde takılıp kalacaktı.

PKK’nin gelişmesinde, sosyalizmin yıkılması, Irak savaşı, Kürdistan Bölgesel Yönetimi’nin oluşmasına gidecek süreç ve bu süreç içinde PKK’nin bölgeye yerleşmesi, 1993’te başlayan tek taraflı ateşkes deneyimleri ile birlikte devletin 1994 konseptine (‘topyekûn savaş’) direnmesi vb. şeklinde belli kilometre taşları sayılabilir. Bu belirli dilimler, aynı zamanda Önderliğin ideolojik olarak dönüşümler geçirdiği (ki bunların bir bölümü İmralı sürecine denk gelmektedir) ve PKK’nin de buna uyum sağladığı zamanlara karşılık gelir. PKK, işçi sınıfının bağımsız siyasetini değil, iki kutuplu dünyanın denge politikalarını tercih eden, sosyalizmlerin yıkılması sonrasında işçi sınıfı temelini reddedip marksizmi ‘aşarak’ liberal açılımları, sivil toplumculuğu benimseyen, silahlı bir gerilla hareketi oldu. Sorunun çözümünde sadece kendi özgücüne değil, bölgesel faktörlere dayanmayı, bunlara göre politika geliştirmeyi tercih etti. Bu nedenle de teori ve ideoloji ile ilişkisini, uluslararası ve bölgesel dengelerin değişmesine göre yeniledi, revize etti. Üyelerinin kendi iç yaşantılarında ideolojik şekillenmeleri sıkı bir belirleyici olsa da, ideolojik şekillenmeyi belirleyen teori, daha çok güç dengelerinin değişmesi üzerinde şekillendi. Bu anlamıyla hep pratiğin ihtiyaçlarının peşinden giden, bu ihtiyaçlara göre düzenlenen yazılı teori, ilkesel bir düzlemde davranmayı değil, pragmatizmi temsil etmiş oluyordu. Öcalan, İmralı’da yazdığı *Bir Halkı Savunmak* isimli kitabında, değişimlere ayak uyduramayıp zaman kaybettiklerinden söz etse de, aynı zamanda teorik-ideolojik değişimlerinin temelini ifade ediyor:

“Bu duruma gelinmesinde uluslararası gelişmelerin payını görmek de önemlidir. Bu gelişmeler olmadan, yalnız başına PKK ve TC bünyesindeki gelişmelerle durum yeterince izah edilemez. 1990’da Sovyetlerin çözülüşü, küreselleşme ve Clinton önderliğinin Ortadoğu, Türkiye ve Kürdistan üzerindeki etkisi hem dolaylı hem direkt yoldan kapsamlı olmuştur. Sovyetlerin çözülüşü Suriye’nin kararlılığını etkilediğinden bilinen çıkışa yol açmıştır. Diplomatik destek zayıflamıştır. Olası kapsamlı destekten yoksun kalmıştır. Küreselleşme, Ortadoğu’da yol açacağı değişim zorlamasıyla önümüzü daha iyi görmemiz gerektiğini zorunlu kılar. Aksi halde Irak başta olmak üzere birçok ülkede gelişme önceden kestirilemez. Eskinin paradigmasıyla tutucu ve önümüzü zamanında görememe durumuna düşülür. İlaveten Clinton’un gelişile daha farklı taktiklerle bölgeye yaklaşım gösterebileceği kestirilmeliydi. ABD’nin bölge, Türkiye ve Kürdistan politikaları derinliğine